

TÄNÄ PÄEV

NR 7
JUULI
1936

Rahvale väärtkaupa!

Müüme parimaid inglise

ROYAL ENFIELD

mootor-
ja jalgrattaid

Kõrgeväärtuslike saksakeelsete „TORPEDO“ jalgratate ainuesindus.

Soodsad maksutingimused.

Odavad hinnad.

K.-M.

VENNAD HERMANN

TARTU, KAUBAHOOV 16
TELEFON 18.

A./S.

„D. Mirvitz & pojad“

Tartu, Raekoja 6.

Soodsam ostukoht

majatarvetes.

Tänapäev

NR. 7

JUULI 1936

II AASTAKA'IK

- K. Konik : Tehnikaülikool
H. : Meie keemikute, inseneride ja arhitektide traagika
K. Konik : Ülikooli majandusdirektor
E. R. : Noorsoo organiseerimisest
Lapsevanem : Maalt õpilased ei pääse keskkooli
Alle Gretto : Pealinna päevapudemeid
E. Laaman : Küsimusleht
P. Burlesk : Mineviku varje
K. Eh. : Pärnu ranna reportaaz läbi oranž-prillide
E. Bakis : Eluiga ja töövõime
A. Adson : Eesti teatripoliitikast
Piipur : Piip ja piibumehed
F. H. : Suvitustlinn Tõrva
O. Luts : Sügis (järg)
G. Suits : Lauakõne ühe aktuse puhul
E. Tennmann : Piiskop Rahamägi 50 a.
J. V. : Kunstikroonika
E. Kippel : Forellijahil Taevaskojal
K. Burman : Moodsast sisearhitektuurist
F. : Tõusva rahva sünd
V. Poska-Grünthal : Hõimuõdede tervituseks
Kirjandus

Suvisel Emajõel. Väljasõit Peipsile

Üleval: laeva juhtkond, vasakult: tüürimees Soodla, kapten Vatsel, pootsman Tiik. Paremäl äärel mlbl. Zääro. Keskel: Tartu sadamas, all: tants käib laevalael

Foto Heinaste

Tehnikaülikool

On tehnikaülikoole, mis on vanad juba üle 100 aasta. Tehnika edenemise ja arenemisega neid hakati asutama mitme teaduskonnaga suurematesse linnadesse, kuid on ka seesuguseid, nagu nt. Helveetsias — ühe teaduskonnaga. Tehnika areng ajajooksul võttis nii suure hoo, et teadlased sellel alal ei tahtnud ülepea midagi muud arvestada. Seepärast hakati igal pool eemale hoiduma humanitaarteadustest, rõhutades asjaolu, et nende tarvidus niikuinii kahaneb ja et tehnikateaduste õppimise juures nad ainult on aja asjata kulutamiseks. Sel põhjusel tehnikaülikoolid asutati võimalikult eemale humanitaarteaduste kõrgematest õppeasutistest. Nii kestis see mitukümmend aastat kuni käesoleva sajandi alguseni. Siis hakati tähele panema, et seesuguste tehnikaülikoolide lõpetajad hoolimata praktilisest osavusest sageli ei anna välja kõrgema haritlase tüüpi. Pandi ka tähele, et tehniliste alade õppimise juures üliõpilaste mõtlemisviis ja -võime ei ole soovitatavalt rahuldav, ja et viimast ikkagi saab omandada ainult humanitaarteaduste kaudu. Sellel põhjusel on käesoleval sajandil kõrgema tehnilise hariduse andmisel ja korraldamisel tekkinud suur pööre. Uuemat ajal püütakse tehnikaülikoole jälle võimalikult lähedale viia kõrgematele humanitaarõppeasutistele. Ja kogemused on juba näidanud, et tagajärjed on palju paremateks muutunud.

Sellelt seisukohalt läksin ka mina välja, kui Vabariigi Valitsusele ja Riigikogule ettepaneku tegin kõrgem tehniline haridus korraldada Tartu Ülikooli juures iseseisva teaduskonnana. Ja mulle näis, et juba algusega võis jääda täiesti rahule. Tehnikateaduskond Tartu Ülikooli juures oleks ka kuni $1/3$ odavam tulnud kui iseseisva ülikoolina. Kahjuks on nüüd minu parimatest kriipetest kriips läbi tõmmatud.

K. Konik

Ülikooli majandusdirektor

Omal ajal, kui olin Valitsuses, pöördusid minu poole nii majandusminister kui ka riigikontrolör järelepärimisega, mis mina kavatsen ette võtta, et parandada ülikooli majanduselu, millega ei saa rahul olla. Ka mina olin samal arvamisel, sest ülikooli majandus püsib samal korraldusel nagu ta oli 100 aastat tagasi. Praegusel ajal aga pannakse igal pool majanduselu peale suurt rõhku ja Eesti ajal on ülikooli majanduselu mitme teaduskonna juurdetulekuga õige laiaks paisunud. Seda kõike peab üks valitud majandusdirektor, hoolimata teaduskonda kuuluvusest, oma ameti kõrval tundma ja juhtima. Tuleb ette, et majandusprorektorit ülikooli asutistes, nagu nt. kliinikutes, aastas ei näe kordagi. Asutised aga sageli vajavad, kui ajaga

Eesti Päästekomitee liige prof. K. Konik

kaasas käia, muudatusi, väiksemaid seesmisi remonte, uusi aparatuure jne. Seepärast oli minu seisukoht selline, et ülikooli majanduselu praegusel ajal vajab täit tööjõudu, ja et minu kavatsus on kaotada majandusprorektor vastavate komisjonidega ja asemele panna iseseisev majandusdirektor, kes on eriteadlane ja allub ülikooli rektorile. Kava tehti ministriumis umbes nädala jooksul neljas eksemplaris valmis, ühe eksemplari saatsin majandusministrile, teise riigikontrolörile, kolmanda ülikoolile ja neljas jäi ministriumi. Riigikontrolör kui ka majandusminister teatasid mõne päeva pärast minule, et nad on kavaga täiesti rahul.

Ülikoolis kohe tekkis kaks gruppi, ühed, kes olid uuenduse poolt, ja teised, kes mitte. Et Ülikooli Valitsus kaldus vana süsteemi poole, siis jäi peagi kõik vaikseks. Praegu, kus Vabariigi Valitsuse poolt nõutakse majanduselu uuendamist, on otse imelik vaadata, kui raskelt see uuendus teostub. Mina ei suuda enesele ette kujutada, miks Ülikooli Valitsus ei leia sündsast kandidaati majandusdirektoriks, milliseid kohale kandideerijate hulgas on mitu isikut.

K. Konik

Meie noorte keemikute, inseneride ja arhitektide traagika

Sellele ei näe lõppu tulevat!

Männikul plahvatas lõhkeainete töökoda, kus hukkus palju noori, äsja ülikoolist tulnud keemikuid ja nende kaastöölisi. Palju ei puudunud, et pealinn kõige oma uue fassaadiga oleks õhku lennanud.

Hiljuti lugesime lehest, et kohus raskelt karistas noort arhitekti, kes ehitas vabriku korstna, mis kokku varises.

Kohtla põlevkivitööstuses hukkus mõni kuu tagasi gaasimürgitusse noor keemik.

Veel kõigil on meesl Tartu lähedal Kärevere silla kokkuvarisemine, mida ehitasid meie noored insenerid, keda kohus karistas.

Nii kestab see lakkamata!

Mida see tõendab? Kahtlemata seda, et meie noortel arhitektidel, inseneridel ja keemikutel pole praktika võimalusi, kus nad enne suuremate tööde juurde asumist võiksid katseid teha väiksemate töödega ja teiste kogenud ettevõtjate abilistena.

Meil tahetakse tööstust üles ehitada. Kas välismaa spetsidega? Nagu nägime, peale Kärevere silla kokkuvarisemist hakati meil raudteede ja sildade ehitamist välismaa firmade abil teostama.

Mis aitavad karmid kohtuotsused ja uurimiskomisjonid! Kui tahame oma majandust üles ehitada ja tööstusi luua, siis tuleb kõigepealt luua praktikavõimalusi meie noortele arhitektidele, inseneridele ja keemikuile. Kui see nii jätkub, nagu siiani, siis me noored spetsid istuvad kas vangis või lendavad õhku kõige oma ülikooli tarkusega, aga meie tööstused ja ettevõtted lähevad välismaalaste ja muulaste kätte veel suuremal määral kui seni. Tuleb vastuabinõusid leida! Meie suuremad tööstused ja ettevõtted on muulaste käes ja sinna juba meie noor algaja praktikale ei pääse, või kui pääseb, siis pole seal õppimise võimalust!

Määratagu uurimiskomisjon, kes väljapääsu otsiks sellest ummikust.

Noorsoo organiseerimine

Ühe nii tähtsa ettevõtte juurde on lõpuks jõutud, kui on selle noorsoo kasvatamine, keda enam ei seo kool oma õpetuse ja korraga. Meie nime-tame seda eriti tähtsaks selletõttu, et hoolitsemine noorsoo eest on hoolitsemine oma riigi ja rahva tuleviku eest kõige suuremal määral; see on sama tähtis kui riigi rahalise eelarve koostamine ja täitmine.

Meie noorsooorganisatsioonid on oma elamisvõimaluste poolest sagedasti väga armetus seisukorras: puuduvad ruumid kooskäimiseks, puuduvad raamatukogud, lugemislauad ja muud hädavajalikud endaharimisabinõud. Ja nii satutakse isegi organisatsioonis olles tänava mõju alla ning muutub organisatsioon ise oma juhtide nõrkuse või nende puuduse tõttu kas müravaks kraadekambaks või elab varjusurma või laguneb ja sureb sootuks.

Rõhutame, et eriti vajalik on selle osa noorsoo organiseerimine, kellel enam kooli ei ole kasvatajaks, eriti peale algkooli lõpetamist, ja neile organisatsioonidele otstarbekohaste ning kultuuriliste endaharimisvõimaluste soetamine, kuna just see osa noorsugu võib sattuda väärkasvatustlikkude mõjude alla. Tulevase kodaniku kasvatamine on riigi üks suuremaid ülesandeid, selleks on kool, aga seda ei tohi jätta hooletusse väljaspool kooli. Seepärast on noorsoo kasvatamine väljaspool kooli sama tähtis kui kooliski ja selle eest tuleb sama suurt hoolt kanda nagu koolikorralduse eest.

Muidugi tuleb siin riigil kanda oma kulusid

ning leida kohased juhid selleks, kes oskavad homse ühiskonna väge viia edasi õiget rada ja ei lase kogu ettevõtet muutuda bürokraatlikuks asjatoimetuseks, mille paberivirnade ja ringkirjade alla ta võiks mattuda. Kahtlemata ei tuleks selles organiseerimistöös mööda minna juba olemasolevatest noorsoo-organisatsioonidest, kuid nendeski tuleks teha tõsiselt revisjoni, et leida, mis väärib alalhoidmist, mis mitte.

Märgime lõpuks veel, et noorsoo organiseerimine ei tohi muutuda riigi päevapoliitiliseks küsimuseks, vaid peab olema suunatud tulevikku. Rahva tulevik on noorsugu ja neist rahva tuleviku ideaalidest lähtudes peab organiseerima noorsoo. Ärgu võetagu sellepärast eeskuju võõrsilt, kus noorsoo organisatsioon kannab ühepäeva ilmet ja on rakendatud mitte tuleviku, vaid oleviku teenistusse. Selline söö leiba, marsi ja laula organiseerimine ei kõlba meile, vaid tuleb anda temale palju tõsisemaid ülesandeid.

E. R.

Maalt õpilased ei pääse keskkooli

Haridusministrite vahetusel käis ajalehist läbi teade, et maalt ja linnalaste vahel ei tehta vahet katsetel. Aga mida räägivad ajalehed nüüd katsete tulemustest?! — Valgas sai 36-st maalapsest I keskkooliklassi 9 (!); 42-st linnalapsest 36; keskkooli III klassi sai kuueklassilise algkooli lõpetajaist: maalt 45-st õpilasest 16, linnast 38-st õpilasest 29. (Postimees nr. 161). Protsentuaalselt võttes oleksid arvud järgmised:

I kl. maalt 25,0%, linnast 85,7%

III kl. maalt 35,6%, linnast 76,3%

Ja kujutletagu Võrumaa ja Valgamaa õpilaste vanemate üllatust, kes saatsid oma lapsed katsele läbiheade hinnangutega ja nende lapsed suudavad katsel — üks esimesse klassi — lahendada 16-st ülesandest ainult ühe ja teine, kolmandasse klassi, 28-st ülesandest ainult 3, ja kui suulistel selgub, et kursust ei ole suudetud läbi võtta. See matemaatikast. Palju parem pole lugu emakeelega.

Kas on siin valitsuse korraldusest mööda mindud ja ometi vahet tehtud? Kahjuks küll ei! Nagu kuulda, on koolijuhatajad õpetajaile ütelnud, et tuleb hinnata rohkem õpilaste üldist arenemist ja intelligentsust kui nende teadmisi.

Kus on siis see koer maetud? Kindlasti on siin süüdi meie maakoolide olud, kus üks õpetaja on sunnitud töötama 2-he, isegi 3-me klassikomplektiga. Sellele vaatamata, et õpilaste arv on väike, saab ju õpetaja kasulikumalt aega jaotades pühendada igale klassile vaevalt 15 minutit 50 minuti asemel.

Et katsete tulemused maakoolide kahjuks seegust kurba pilti pakuvad, on täiel määral süüdi kokkuhoid hariduse alal maal. Seesugune olukord ei too üksnes õpilase noorde hinge pettumusi, vaid valab ka vanemate meeltesse kibedat sappi. Kui tulemused katsetel üldhariduslikku keskkooli on

PEALINNA PÄEVAPUDEMEID

Carl Robert Jakobsoni tarmukas deviis: rahu kaotab, vaen kosutab on nüüd lastud langeda. Kodurahu on trump. Vana vaimu Aadamat uputatakse pidevalt rahvusliku uuestisünni pühas ristimisvees. Kaalub see, kel silmad ees. Teised subjektid, kes kannavad silmi kuklas, s. t. — idealiseerivad seda, mis seljataga, ja suhtuvad skeptiliselt murranguaja kiirelt küpsenud verivärskeile doktriinile, on kuulutatud umbrohu hulka. Aga kitkumisega on vist veel aega. Sest evime mentaliteedi, mis läheb lahku läti lakaga temperamendist ta teise nooruse tormis ja tungis.

Ülepea — üks asi on ideaalid, teine nende teostamine. Praktika lonkab alati järele teooriale ja tõeline maailm kujuteldavale. Vaatke vaid mõnda uuestisündinud riiki ta propaganda-maalermestrite plakateil — milline imeväärne muinasmaa oma veetluste võlus. Klasse asemel rahvastervik, lahkkelide asemel ideaalne kooskõla, võitluse asemel rahu, egoismi asemel eneseohverdus, ei enam rahulolematut vaest ega praalivat rikast, ei enam rõhutavat ega rõhujat — kõik aaria või mõne teise igivana ülitõu valitud-vaimustatud vennad-õed, kes juhi ja jumala armust kutsutud teostama jõuluöö-imet: rahu maa veal ja rahval hea meel. Ei mingi maine maa — taevariik, Eeden enne õunasõõmist.

Aga võtke see imemaa nii, nagu ta on tõeliselt, siis näete: ta on paradüüs — pärast pattulangemist, paik, kus kõhuliroomamine ja nõrgemate õgimine on arenenud täiuseni, vabaduste ja vaimuelu vangla, tasalülitatud Sahara, ühegi oasita, hall ja õudne oma totaalses mono-toonsuses.

Ja Eesti sel vähelohutaval taustal? Rahvas, kes talletanud vanatarkuse: jonn on jumalast, evib eriti vähe eeldusi vahetada vaimu nagu särki ning kooskõlastada oma vanu argipäevaharjumusi uuestisünni pühapäeva-üritustega. Ja tulemuseks on, et meilgi vana-Aadama uputamine õnnestub palju paremini teoorias kui praktikas. Vaata, kuhu tahad — kõikjal väga vähe seda uut vassongi: isegi kofjad vaatavad viltu metsa poole. Kaubandustööstuskoda teeb näo, nagu poleks muutunud midagi, ja jätkab oma permanentset püha ristisõda riigiettevõtete vastu, ta juhatuse esimees Joakim Puhk viib vähemalt korda kolm aastas eraalgatuse vihase püha-Jüri rünnakusse riigikapitali lendavmao vastu, et rõhuda ta pead. Sissisõja rindel vahel vabrikukaupluste ja teiste poeemestega on aktiivsust aina kasvanud ja atagid läinud vihasemaks. Samuti on tõusnud era-kaupmeeste vimm ja viha ühistegeliste ettevõtete vastu ning viimastele on heidetud vaenukinnas stiilis, mis oma naturalistlikus mahlakuses ei jäta enam midagi soovida. Aga ühistegelased isekeskis ikka veel nagu gibelliinid ja gvelfid: siin Kask-Reinmanni tarvitajad, siin Hüner-son-Justi tootjad! Majaomanike koda haub skorpione üürnikele ja viimaste oma — kui ta kord tuleb, ja tulema ta peaks, sest mispoolest on üürnikkude seisus halvem majaomanikkude omast — vastab muidugi kord samade munadega. Rohuteadlaste koda on sattunud

nii puudulikud, ega nad siis kutsekooli siirdudeski paremad ole. Ja kas saab siis kutsekoolgi edukalt töötada, kui ta õpilaste eelharidus on nii lünklik.

Kui nüüd riik on otsustanud uusi koolimaju ehitada, kas ei tuleks neid siis ehitada ainult suurematasse valdadesse või keskustesse ja tingimata internaatidega, et siis kaugemalt õpilased võiksid jääda kogu nädalaks kooliõpetajate silma alla. Vähemad vallad saadaksid oma lapsed sinna, suureneks klasside perekus, võiks iga klassikomp-

Piritalt: Kaks suplejat
ja uus „rannakindlus“

Parika fotod

kontra arstide kojaga ning tulevane popsikoda pistab loomulikult rinnad kokku põllutöökojaga. Viimases ja uutest valimistega varisenud kokku vanad rühmitused ja kerkimas esile uued hüüdsõnade all: Siin Toompea-truud, siin Pikatänava budeerijad. Sest kadunud p/k „Estoonia“ vaim kummitab ikka veel vanade sõprade vahel ja külvab meelekihedust ning umbusku. Töö- ja kapitalirindel on kokkupõrked aina sagenemas — üks palgavõitluse aktsioon järgneb siin teisele.

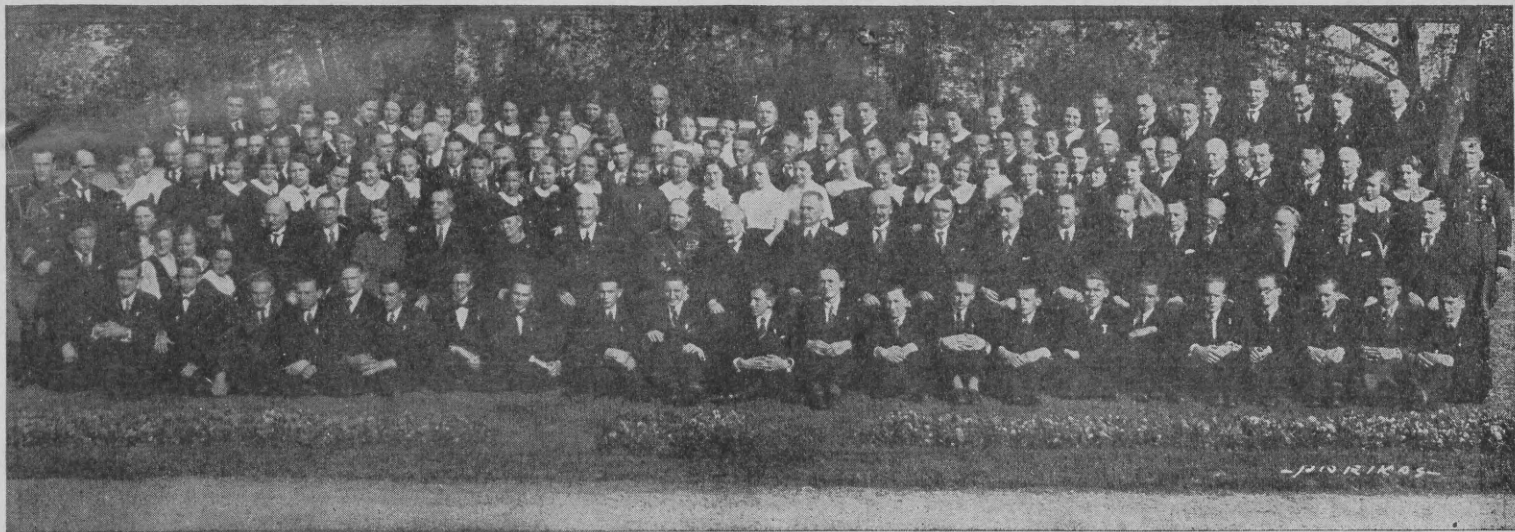
Aga võib-olla, et kultuurelus on pääsnud mõjule seda paremini ning teinud imet uuestisünni ideejuuretis kodurahu pärmiga. On ju just siin tehtud erilise innuga ideelist äratamistööd ja vahendatud-muhendatud mulda üldiseks vennastumiseks vaimuinimeste vahel rahvuslikkudel killamägedel. Tõsiasjad on siin, otsustage ise, olge head.

Kirjanduses on rahvuskirjanikud endisest suurema visaduse ja vihaga jätkanud amokijooksu, et murda kirjanikkude liidu ja „Loomingu“ selgroogu. Neile on seltsinud salkkond pealinna rahulolematuid „elulähedasi“, kes juba mullu hilissügisel ühte heitsid ja vandusid, et nad ei loo ega joo enne kui „Looming“ on toodud Tartust Tallinna ning tehtud siin suure publiku suupäraseks ajakirjaks, mida „ma ise toimetan tähtsa-

lekti jaoks olla oma õpetaja. Ja see mitmele val- lalale ei tohiks ometi kallimaks minna kui üksi väikesel vallal puuduliku kooli ülalpidamine. Kuid õpetamise ja õppimise võimaluste suhtes annaks see kui mitte 100%, siis vähemalt 50% tulu katsete tulemustena. See aga oleks meie maarahva hariduse teel suur edusamm. Ei tohita unustada, et ka nüüdne põllumees peab haritud olema, sest muidu ei oska ta põldu ekspluateerida tarvilikul määral.

Üks lapsevanem.

Tänavused keskkoolide abiturientid Riigivanema juures traditsioonilisel külaskäigul

mate tööde kõrval.“ Aga kui see kuri plaan luhtus ja kui ei võtnud vedu Kukuklubi öisel olengul leitud kultuurkoja-idee, mis jäi siis südametäiega lõpuks teha muud kui lüüa lahti kirjanikkude liidust ja kuulutada Tallinna osakond iseseisvaks ning nõnda oma esindajate tagasiastumist liidu juhatusest. Zest, mis täiesti vastab ajavaimule: üksmeel teoorias, separatism praktikas, kaikalahing kõikeühendavil killamägedel. Antagonism kandub organisatsioonist isegi loomingusse. Corso kohvikus räägitakse kui kindlast tõsiasjast, et August Mälk oma Sigtuna vallutamisromaanis oma saarlastel laseb merel kütta naha kuumaks Karl August Hindrey Urmasel ja ta kambal — mis see kergats meeste jalus laaberdab maal ja merel!

Ent kõige traagilisemaks ähvardab kodurahu suhtes asi kujuneda teatrite rindel. Seal korraldas näitekunsti sihtkapitali valitsus juuni algul teatriteelaste seminari, millele pilkajad pistsid nimeks „V. Mettuse eraleer“. Kes oleks võinud aimata, et sest sümptaatsest üritusest sigib nii palju pahandust. Algas sellega, et Tallinna Töölisteatri näitejuht Priit Põldroos seminari avamispäeval peetud loengus eesti teatri arenguteest pilas hämmastava paradoksi, nagu oleks ainult ärkamisaja ja hilisem eelkutseline teater olnud kõige tihedamas seosés kogu meie rahva paremiku eneseteostamise püüetega, elukutseline teater aga, mis end mehaaniliselt elatanud enne saksa ja pärast vene impordist, selle elulise sideme hoopis katkestanud — kuni ta end ühel ilusal päeval uuesti rakendanud rahva teenistusse „Mikumärdiga“. See oli pöidlatorge silma iseendale ja teistele direktoritele-tegelastele. Ja kui Andres Särev samast teatrist oli juhatanud seminaris sisse peatüki „lavategelasest ja arvustusest,“ siis lõhkesid uued pommid ning granaadid. Eriti efektnene oli Juhan Tõnopa käsi-granaat, millega äsas üht arvustajat, kes olevat ühtlasi ühe pealinnateatri asjaajajaks. Vaene Tõnopa oli unustanud, et ta ise istub klaaskatuse all. Selle tülika tööga tuletas talle mõni näev hiljem „Rahva Sõnas“ meelde Oskar Kurmiste, meenutades „V. Mettuse eraleeri kõstrile“, kuidas see talle alles hiljuti tunnustajate juuresolekul tõendanud, et „Päevalehe“ arvustaja V. Mettus saavat „Estonia“ teatrilt praegugi tasu dramaturgi poole palga suuruses ning et sama Mettus pandud „Päevalehe“ arvustajaks mitte „Päevalehe“, vaid „Estonia“ algatusel.

Pole pilt parem teistelgi kultuurialadel. Ja me võime, samuti nagu majanduses, konstateerida siingi Kihnu mehe sõnadega: üks vese kõik, võta siitpoolt või sealtpoolt poati, lisades omalt poolt vaid juurde: vana vese. Ja kokkuvõtte kõigest öeldust õpetab: kui ilmavaatelsele strateegiale rajatud liikumised osutuvad mõne maa totaalmaastikus ajutiselt võimatuks, siis ei tähenda see kaugeltki kodurahu triumfi, vaid ühiskondliku positsioonisoja asendamist partisanliku sissisõjaga, mis tavaliselt metsikum esimesest. Seepärast on täiesti väärt postuleerida: parteid lahutavad ja kojad liidavad rahvast.

Alle Gretto

KAKS UUT MINISTRIT

Haridusminister kol. Jaakson

Välisminister Fr. Akel

KÜSIMUSLEHT

Kaebab haige üht kindlat häda, siis pole veel väga viga. Kaebab ta aga juba nii mitme valu üle, et isegi ei tea õieti, kus nad kõik asuvad, siis läheb lugu tõsiseks.

Euroopa poliitikas valutab ilmast ilma mõni „küsimus“ ja sellest oli küllalt häiret nagu hambavalust.

Nüüd valutab aga Euroopal terve küsimusleht — seesama kuulus küsimusleht, mille Inglise välisminister Eden 6. mail saatis Hitlerile ja millele ta tänapäevani pikisilmi asjata vastust ootab.

Sellest see vahegi: vanasti arvestasid pessimistidki veel aastate viisi seda armuaega, mis meil lähema sõjani antud. Nüüd aga arvestatakse vaevalt kuid. Mitmed oraaklid ennustavad üksmeelselt, et juba 1937. aastal peab see „lahti minema“.

Küsimuslehe üleandmisest jutustatakse iseloomulik anekdoot. Kui Briti suursaadik sir Eric Phipps selle Hitlerile esitas, pööras kantsler jutu kärsitult teisale:

— Mida Inglismaa ometi ootab, et ei okupeeri strateegilisi punkte Abessiinias, mis oma julgeolekuks vajalikeks loeb?

— Ekstsellents lubab mul tähendada, et Inglismaa ei käsita Itaalia-Abessiinia tüli omaenda, vaid üldsuse huvides?

Hitler pahvatas naerma — seda tagasisurutud, teravat naeru, mida Strindberg kutsunud „Caesarite naeruks“.

Üldsuse huvid! Tükk maad lebab nii halvasti su ees ja sa ei siruta parajal hetkel kätt, et teda ära võtta!

Nii on see maadetahtjate mentaliteet. Sellest võib paljugi oodata.

*

Diplomaatias on anekdoote, mis kukuvad välja kogemata. On aga ka neid, mida tehakse meelega.

Nii oli Rahvasteliidu nõukogu 11. mai draamaatilisel istungil. Vaevast astus nõukogu laua ette Wolde Mariami isikus alles veel soe Abessiinia laip, kui Itaalia esindaja parun Aloisi üles kargas ja ühes kogu delegatsiooniga välja ruttas. Garde-roobis võtsid härrased oma kübarad, istusid autodesse ja . . . lahkusid Genfist? Ei — autod tegid üllatunud rahva ees ringi ja pöördusid tagasi. Parun Aloisi astus välja, andis oma kübara garde-roobi ja ilmus jälle naeratades nõukogu saali.

„Sümboolne akt“ oli sooritatud. Selle mõte? Muidugi — sanktsioonides. Otsustab Rahvasteliit neid jätkata või koguni valjendada, siis lahkuvad Itaalia tõelikult. Kuid Mussolini ei ruttas, — ta tahab veel kaubelda. Ta on küll Abessiinia vallutanud, kuid Itaalia majanduse rappa ajanud. Selle kordaseadmiseks vajab ta toetust mõnelt suur-

riigilt ja seepärast kaupleb. Prantsusmaa on valmis, soovides Stresa-rinde uuesti ülesehitamist. Saksamaa püüab seda nurja ajada. Inglismaa on kahevahel — Itaalia ja Saksamaa vahel. Sellest siis küsimusleht Hitlerile.

*

Küsimusleht ise on oma kuivusest hoolimata õieti eelegiline teos. Ta on — järelsõna Reinimaa militariseerimisele ja Locarno lepingute murdmisele.

Seal küsitakse nukralt, kas Saksa valitsus edaspidi lepinguid siiski pidada tahab. Tehakse paljutähendavat vahet Saksa valitsuse ja Saksa rahva vahel. Tuletatakse haavunult meelde õhulepingut, millest asja ei saanud. Päritakse Berliini arvamist Haagi alatisest kohtust. Nõutakse lähemaid seletusi Saksa lubaduse üle Rahvasteliitu tagasi pöörduda. Küsitakse, kas Saksamaa poolt naabritele ette pandud mittekallaletungi paktid garanteeritakse vastastikuse abiandmise lepingutega.

Seega seoses on krõbe küsimus, mis puutub otse meid:

Saksamaa oli 31. märtsil valmisolekut avaldanud sõlmida mittekallaletungi lepinguid oma naabritega kagus ja kirdes ning 26. märtsil — üldisemalt „riikidega, kes ida Euroopa küsimustest huvitatud“.

Nüüd tähendati küsimuslehes, et üldine kokkulepe kergenduks väga, kui Saksa valitsus oma lubadusi laiendaks vähemalt ka Läti, Eesti ja Nõukogude Venemaa kohta. Teiste sõnadega — kui Saksa valitsus pöörduks ida-pakti ideele, mis paar aastat juba tagajärjetult arutusel olnud.

Et oma küsimuslehele anda suuremat mõju, tegi Inglismaa ta avalikuks. Ja nüüd ootab ta juba paar kuud vastust ega jõua ära oodata.

*

Küsimusleht pahandas Berliini, — selle kollektiivse julgeoleku süsteemi ristas „Völkischer Beobachter“ „hullusärgiks, mida Euroopale ähvardatakse selga tõmmata“. Peab ütleva — natside jaoks väga tabav sõna.

Veel enam aga vihastas küsimuslehe avalikuks tegemine. Sest küsimused on piinlikud. Kui neid otseselt vastata, siis võivad nad kui mitte natside sõjatahet paljastada, siis igatahes nende tahet „tegevusvabadusele“. Seepärast see vastuse viibimine.

Vastuse asemel sõitis Hitleri isiklik saadik von Ribbentrop Inglismaale — mitte ametliku missiooniga, vaid nelipühiks külla oma sealse sõbra, endise õhuministri lord Londonderry poole, kes ministri kohalt selle eest lahti lastud, et ta Saksa õhujõudusid liiga alla oli arvestanud.

Julius Seljamaa †

17. juunil suri Tallinnas Eesti endine välisminister Julius Seljamaa raske haiguse — maovähi — tagajärjel 53 aasta vanaduses. Temaga on lahkunud üks paremaid Eesti diplomaate. Pole kedagi teist Eesti poliitikameest, kes Eesti iseseisvuse rajamiseks ja kindlustamiseks niipalju oleks korda saatnud kui Julius Seljamaa. Võib öelda, et tänu Seljamaale läks Eestil korda 1918.—1920. aastatel saavutada oma iseseisvuse tunnustamist nii suure idanaabri, Nõukogude Vene kui ka lääne suurriikide poolt. Oma isikliku tutvuse kaudu Nõukogude Vene juhtivate isikutega oskas ta sobitada vajalisi lepinguid ja luua Eestile kasulikke vahekordi.

Kui inimene oli ta kõikjal lepitaja, kes oskas leida kuldset keskteed. Unustamatu sõber ja seltsimees oli ta kõikjal, iseäranis oma sõprade ja tuttavate ringis. Leinas mälestavad Julius Seljamaad rohkearvuline Peterburi Eesti Üliõpilaste Seltsi pere ja Peterburi eesti seltskond 1915.—1918. aastatelt, kelle keskel oli Seljamaa üks nähtavam kuju.

J. V.

Kohe küsis Inglise alamkojas Ellis Smith valitsuselt, kas see Saksa poliitika tagajärgi Austrias, Danzigis ja Saaris meelde tuletades mitte lord Londonderryle ei teataks, et selle week-endi külalised meie umbusku äratavad?

Inglise valitsus jättis diskreetselt vastuse andmata.

Siis tõi Londoni leht „Sunday Referee“ sõnumi: Ribbentrop olevat Inglismaale toonud rea ettepanekuid, mis lord Londonderry sõprade soovitusel Inglise valitsusele esitatakse. Üks ettepanek sisaldab Saksa-Inglise vastastikust abistamislepingut, kus Saksamaa garanteerib julgeolekut Lääne-Euroopas ja Vahemerel, Inglismaa aga kohustub Saksale Ida-Euroopas vabad käed jätma. Selle plaani olevat Ribbentrop esitanud juba aprilli algul. Siis olevat saksasõbralisemad Inglise valitsuse liikmed sellesse soodsalt suhtunud, teised aga Edeni ja Duff Cooperiga eesotsas ta tagasi lükanud.

*

Kuna Inglismaa ei nõustunud, tuli teda veenma hakata — „nagu elevanti“. Hiljuti katsetas sellega „Frankfurter Zeitungis“ Kircher. Kõik kolm vastolu, ütleb ta, mis 1914. a. viisid Inglismaa Saksaga sõtta, olevat nüüd kadunud. Saksa kaubanduslik võistlus ei hirmutavat enam Inglismaad. Berliin-Bagdadi plaanid olevat maha maetud. Laevastiku asjus leppinud Saksamaa nüüd märksa vähema proportsiooniga kui enne sõda.

Saksamaa olevat valmis olnud sõlmima Inglisega isegi õhulepingut, kuid seal toonud Prantsusmaa oma liidulepinguga Nõukogude Venemaa Euroopa poliitikasse. See komplitseerinud niivõrd Saksa seisukorra, et ta õhulepingust tagasi tõmbunud.

Inglis-Jaapani vastolu olevat sundinud inglasi Prantsus-Vene liitu soodustama. Kuid kas Inglis-Jaapani konflikti korral Prantsus-Vene liit Inglisele küllaldaseks seljatoeks osutub? Lihtsureliku keeles: kas Inglismaa on mõelnud, et kui ta Jaapaniga tulli läheb, siis Saksamaa võib Jaapaniga Inglise

vastu liitu astuda? Pealegi kus nüüd Itaalia asumaad Inglise elunärvi Niiluse orus tangides hoiavad ja Inglise prestiiž, nagu kogu Lähedas-Idas näha, kõva hoobi on saanud.

Ribbentrop oli Londonis ette pannud kahepoolse lepingu. Kircher läks nüüd kaugemale. Saksamaa olevat nõus, kui inglased ka Prantsusmaa kolmandaks lepingusse kaasa toovad. Kuid muidugi tingimisel, et Saksamaa saab vabad käed Ida-Euroopas. Või toogu koguni ka Itaalia neljandaks — Saksal polevat sellest kahju. Ainult ikka tingimine — Saksale tegevusvabadus Ida-Euroopas. Ja muidugi ka asumaad tagasi.

*

Mis Inglismaa teeb? Nagu ikka, hoiab ta mitu rauda tules. Tema asjad käivad ju väga laialt — üle kogu maailma.

Tema ees seisab valida: kas tagasi Stresarinde, s. o. Prantsusmaa juurde ja seega lähenemisele Venega. Või võitlus Vahemere, Aafrika asumaade, India merete eest, seega võitlus Itaalia vastu. Maailm või Empire?

Seda valikut peavad Inglise alalhoidlikud riigimehed ise omakeskel otsustama. „Isolatsioonistid“, nagu lordid Londonderry, Lothian ja Rothermere eelistavad „Empire“ ühenduste eest viimase ni võidelda, kogu muu maailmale, eeskätt Ida-Euroopale aga käega heita. Teised eesotsas Baldwini ja Edeniga ei usu aga, et Inglismaa „hiilgav isolatsioon“ enam võimalik oleks. Inglismaa ei olevat enam saar, maailm on kitsaks jäänud ja rahu on jaotamatu. Järelikult — kollektiivse julgeoleku poliitika.

Küsimusleht on seega määratud mitte ainult Saksamaale ja — „kõigile, kõigile, kõigile“. Ta on eeskätt määratud — Inglismaale endale, Inglise avalikule arvamisele. Sest Inglismaal asub praegu Euroopa ja maailmagi seisukorra võti.

Löeb ta Saksa poole, siis on ajaloos pöördud uus lehekülj. Jätkab ta kollektiivse julgeoleku poliitikat ja kiirustab oma relvastumist, siis vaibuvad rahurikkujad oma majandusraskustesse. Inglise käes on sõna.

Ed. Laaman

Mineviku varje

Võib-olla on imelik avaldada „Tänapäeva“ veergudel neid ridu, mis on minevikust. Kuna aga see, millest mina kirjutan, oli eile põnevamaid tänapäevaprobleeme, siis lubatagu kadunuga siin jumalaga jätta. Õieti toimus juba tema matusetalitusk. Minu kasinad read on selle suursündmuse kehv kroonika. Pealinn on peagu juba unustanud selle. Elu läheb päevakorras edasi. Nii palju on veel juttu: keegi daam varitsenud kohviku ees üht Tartu advokaati ja maksnud talle siin oma daamliku käega lapiti „honorari“.

Mina kõnelen vapside protsessist. Härra toimetaja, ega teil ei hakka ebamugav? On tänapäeval asju, millest kõneldes hakkab ebamugav. Üks niisugune tülikas asi või elukas on poliitika. (Mitte ei tea, kas vihastan praegu kogemata härra J. Aavikut — kas paneb ta käest selle raamatu, kus leidub „poliitika“ või selle, kus on „poliitika“? Kahjaks ei mäleta, kuigi ta on teinud selle avalikkusele teatavaks). Kui lugupeetud toimetaja on jõudnud käsikirja lugemisega siia ja kavatseb nüüd petumustundega heita minu sulesünnituse paberikorvi põhjusel, et siin on juttu poliitikast, mida aga ajakiri on vast põhimõttelikult otsustanud jätta oma veergudelt välja, siis katsuksin mina ennast kaitsta, kuigi see on raske. Teie käes on trumbid. Poliitikat surnuks vaikides „Tänapäev“ kajastab tänapäeva. Teie pool on asi korras. Mina aga — loobun poliitikast. Jah, tänapäeval loobutakse sellest. Mõned loobuvad järsku, nagu mina, et päästa olukorda. Teised teevad seda tasapisi. Ning ütlevad, et nad on nüüd halvast asjast lahti. Inimesed ei muutu: nad on ikka niisugused, kes muudavad oma tõekspidamisi. Inimeste tõekspidamised ei muuda elu, vaid vastupidi. Erandiks on siin käesolevate ridade autor. Tema tõekspidamisi elu ei saa muuta — temal ei ole neid. Sellega tema ei karda sattuda halba valgusse, kuna tema teab, et puhast püsib see ruum, kus keegi ei talle, mustaks aga muutub see, kust joostakse läbi. Tõekspidamisteta inimene on vaba. Tema on õnnelik juba sellepolest, et võib lubada oma mõttele heita ootamatuid upepalle, kartmata sattuda enesega vastollu. Ja kui peakski ilmne midagi

vastuolulist, siis seletab tema seda oma geniaalsuse tunnuseks.

Käesolevate ridade autor geniaalsusele ei pretendeer. Seda seepärast, et tema ei taha olla igapäevane inimene, tema tahaks olla erandnimene.

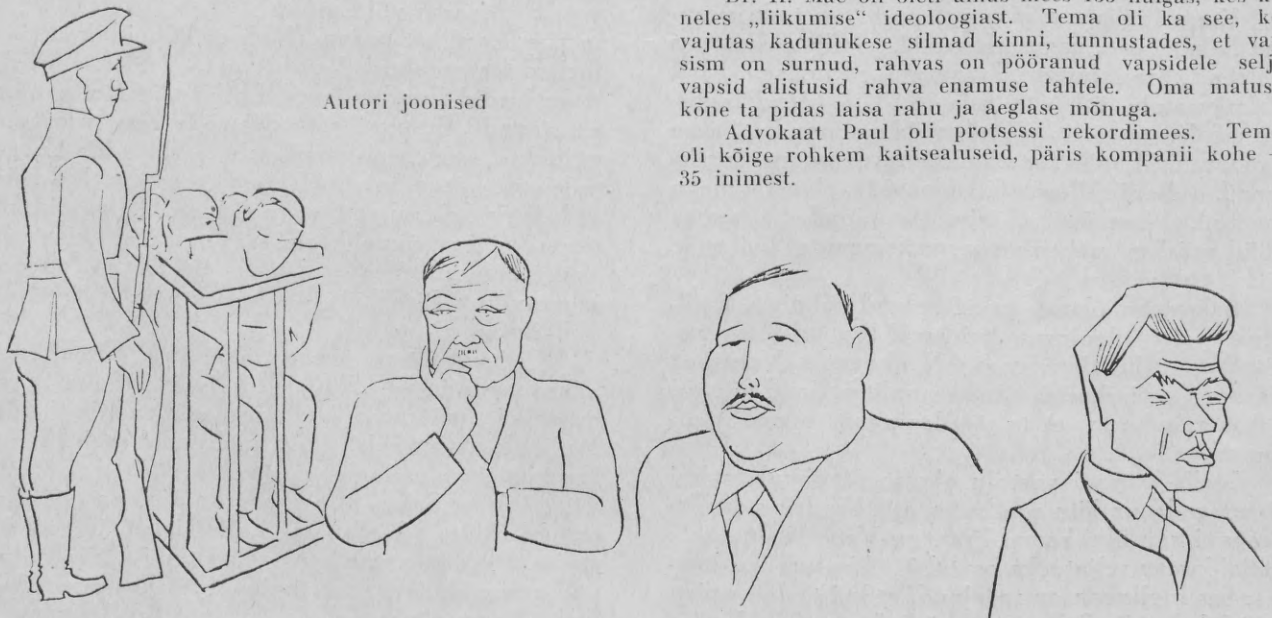
Nõnda, nüüd oleme vist juba küllalt kaugele jõudnud artikli tõelisest, algul kavatsetud aimest. Küllalt kaugel, et omada vajalikku distantsi. Nagu näete, olen ma lisanud oma kirjutise juurde jooniseid. Õigem oleks küll ütelda, et jooniste juurde on tehtud natuke teksti. Autor on avameelne, võib-olla isegi endale kahjustavalt avameelne, tunnustades, et need joonised ta tegi ajaviiteks ja mõtles algul jätta oma laekasse. Kuna aga need on tehtud ajalooliselt protsessilt ja on ainukesed säärased, on ajaloolised, kuna nad kajastavad protsessi tegelaste protsessiaegset ilmet, siis autor ei ole kade ja ei keela nende avaldamist. Kui küsitakse, miks autor on teinud oma joonised just nendest tegelastest, siis autor seletab: need õnnestusid, teistest ta ei osanud teha. (Autor loodab, et selle siira seletusega ta võidab vaatleja usalduse käesolevate jooniste suhtes). Kuna protsessist enesest kirjutati ajalehtedes väga palju, siis autor ei usalda sellest enam pikemat juttu teha. Ainult paar sõna ta torkab jooniste juurde selgituseks. Püssimees — see on muljekild protsessilt. Ta ei ole kõrgetele ohvitseridele auvahiks. Ta on nüüd nende käsutajaks. Advokaat Jauram arvas, et tema, püssimees on selleks, et kaebealused ei hakkaks suures vihas üksteist laipadeks tegema. Nõnda siis, rahuvalvur. Omades niisuguseid ülesandeid, on selle protsessi püssimees ainulaadne ja võib-olla ka ainukordne. Seega küllalt väärt, et jäädvustada teda joonisel.

Andres Larka ilme on mõttlik ja kurb. Mõlema jaoks on ka küllaldaselt põhjust. Tema ütleb, et tema ei pooldanud kaasvõitlejate kavatsust, kuid tegi kaasa solidaarsuse pärast. Mõtelge kui kurb see on: malla maha oma tõekspidamised! See on see poliitika! Vägistat ennast selleks, et painutada end rahulikust elust sunnitöö paragrahvi alla.

Dr. H. Mäe oli õieti ainus mees 155 hulgas, kes kõneles „liikumise“ ideoloogiast. Tema oli ka see, kes vajutas kadunukese silmad kinni, tunnustades, et vapsism on surnud, rahvas on pööranud vapsidele selja, vapsid alistusid rahva enamuse tahtele. Oma matusekõne ta pidas laisa rahu ja aeglase mõnuga.

Advokaat Paul oli protsessi rekordimees. Temal oli kõige rohkem kaitsealuseid, päris kompanii kohe — 35 inimest.

Autori joonised

Sõidul Pärnust Doberani. Vasakul helilooja P. Laja, paremal mullune iluduskuninganna prl. Veerman

Hugo Raudsepp pani roosad prillid pähe, et näha elu ja inimest ilusama ja õilsamana. Siiramanagi vahest. Mina teen aga teistviisi: panen roosade prillide asemel tumedad-oranžprillid, ranna päikesepillid silmade ette, et näha elu ja inimest Pärnu rannaliival nii- ja teissugusena. Sest mis rand see on, kus ei teeselda, kus ei olda niisugune nagu tegelikult ollakse ja ei olda.

Rannad ongi säärased maa- ja mereveersed kohad, kus inimesed näitavad kas oma plusse või oma miinuseid. Tumedate oranž-ranna-prillide läbi näed mõnegi rannaliival pikutaja näitsiku kergemeelsust pisutki tõsisemana, nii mõnegi üle-meeliku hullaja tembutused aga ei paista päikesepillidest vaadatuna nii „hullud“, nagu nad tõelikult on ja olema peavadki.

Agas hoidku jumal mind juukseist ja sarvik sarvist; juba hakkas ma moraali lugema, nagu oleks moraallugejaid nüüdisajalgi vähe! Jätkub sellestki, mida kuulen praegu oma kõrval, põõsa taga.

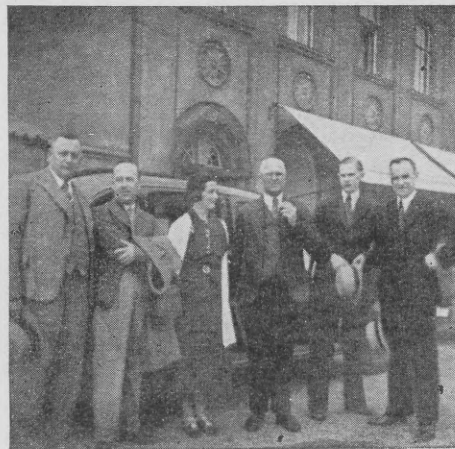
Pärnu-ranna reportaaž läbi oranžprillide

„Fuich, kuidas sa, Gustav, küll istud... Su säärekarvad ja rind kui Eesavil,“ noomib paks madam, kindlasti mõne „bildhaueri“ kaasa oma sirget ja kondilist eluseltsilist, kes heidab aeg-ajalt pilgu ranna poole, põõsaste vahelt välja, valgelt vahu-tava mereturja vastu.

Praegu on keskpäev, pühapäeva zeniiit. Päike kõrvetab, liiv põletab, meri kohiseb ning valjuhääldajas mängib mustlasorkester. Mitmed mitmed sajad on liival, vees, põõsastes, lamamistoolidel, rannakorvides, kohvikurõdugi rahvast täis — morskikõrred suus või jäätise taldrikud nina all sulamas.

Sajad hüüded, kilked, naer, pruunid kehad, kirevad pidžaamad, mantlid ja trikood, blondid, brünetid, šatäänid, kõhnad kui kõõlused ja paksud kui paharetid, mornid, sädelevad, sihvakad ja küürakad, terved, haiged, ülemealikud õnnest, sajad pisikesed lapsed, poisid ja tüdrukud, pangekeste, labidate, krokodillide, pallide ja nukkudega, alasti ja pool-alasti — see on Pärnu rand 1936. a. juuni keskpäeval.

Kuid see on alles hooaja sissejuhatus. Peale jaanipäeva, juulis, siis kubiseb meri ja keelte babülonis on raske lätlast rootslasest ja soomlan-

Välisajakirjanike ringreisust osavõtjad Pärnu kohvik „Grandi“ ees, kohaliku toimetaja K. Ehrmanni fotoplaadilt

nat tšehhist, inglasi taanlasest jne. eraldada. Üldse: tänavune suvi läheb ajalukku Pärnu rannal rootslaste tähe all.

Muide: kuigi rootslased Pärnu esinduskuurordi vallutanud, ei avanud nemad hooaja. See au jääb tä-

G. Lepik oli kõige vanem kaebealune. See 60 a. hall kordnik palus pehmemat karistust, tuues ette, et ta on teeninud ausalt — tsaari.

Mis puutub nendesse teistesse, keda autor kujutab teistel piltidel, siis nemad peaksid olema ajakirjandusest üldtuntud — kõnelgu joonised ise enda eest, autor ei hakka sõnu kulutama. Enam ei hakka — sõnu on juba niigi ülearu tehtud. Punkt. **Peeter Burlesk**

navu inglastele. Nimelt sõitis esimese välismaise suvitajana tänavu siia New Yorgist eesti laulja Teener ühes inglasest abikaasa ja viimase õega.

Teenrite abielupaar on ühtlasi tänavuse hooaja Pärnu liikuvamaid inimesi, ja töökamad vist ka, sest euroopalikus „Grand“ kohvikus, õhtusel kontserdil j. m. võib proua Teenerit näha ikka ja ikka kudumas. Meie naised, fuich!, seda ju ei tihka, sest meie madonnad on selleks liiga tähtsad ja suured!

Mis puutub Pärnu ranna tänavustesse uudistesse, siis on neid mitu. Momendil on 30-ne miljonilise Rannahotelli müürid püsti ja osa katuse all, ning rannaäärne autotee — Mercupiesteelt Rannasalongi eest mööda Supluse tänavani on valmis. Sama autotee ääres, otse „Naište Paradiisi“ kõrval, on valminud tänavuseks hooajaks nii ütelda „Esindustrepp“. Koht, kust kena kaeda vee äärde, pluss tuhandetele kaetud ja katmata kehadele.

Ja parajasti seda mõne päeva eest mõeldes-nähes tulid kaks tuntud muusikameest: suveorkestri juht Goldschmidt ja kohalik Peeter Laja.

„No tere-tere, mis sa vahid ja unistad siin — lähme parki jalutama,“ ütleb Laja.

„Ei. Siin meeldib rohem!“ vastab mina. Ja ei lähe. Ning Peeter Laja teeb mulle ja Goldschmidtile selgeks, päris selgeks, nagu ta ise ütles, et meri on väga kahjulik inimese hingele ja seedimiselegi. Merd nähes tulevad tusased tunded, kangastuvad kauged rannad ja Salme Lotid ning Mare Leetid, ning inimene muutub närviliseks, rahutuks, kapriisiks.

Ja et see tõesti nii võib olla, selles ma ei kahtle, sest Peeter Laja,

Parimal: Doberani rannal
All: Vaade vee servale

Pärnu muusikaautoriteet, ei istu ega seis kunagi mere ääres, ehk kui siia tuleb, pistab end ruttu vette ja kaob. Kahju ainult, et mujalgi Peeter Laja vähem kaugeid randu ei igatse kui mina mere ääres.

Nii: Aga kirjutada rannaliival neid ridu oma kuus aastat vana täitesulepeaga pidin sootuks oranžprillide tumedusse unustama mõningad üldtähtsad tänavuse hooaja faktid.

Esiteks: nädalapäevade eest käisid siin välisajakirjanikud: Leedust, Rootsist ja Inglismaalt. Kõigi kolme maa avaliku hääle esindajad kukkusid Pärnus hasarti ja vaimustusse: Pärnu on sild Rootsist Nizzasse“ ütles rootslane, „Kaunim kui kogu Inglismaa kaunidus kokku,“ tähendas Inglise lady, ning „Sehr hübsch, sehr hübsch, wonderful!“, kordas leedulane saksa-inglise keeles. Meie, pärnakad, olime vaimustatud sellest tunnustusest ning uhked oma linnale. Kuid järgmisel päeval laulsid võõrad Viljandile veel enam hosiannat, ning üks ütles koguni: „Viljandis näen ma esimest korda elus ilu!“ See ei meeldinud meile, pärnakaile, teps

Lydia Koidula ausammas.
Käesoleva a. juuli lõpus möödub
50 a. Koidula surmast

mitte ja seepärast me enam ei usu võõraid kiitusi.

Teiseks (eelmisele lisaks): Kas on teist linna, kes omaks luulemehe, kes ei muuda tuulte järel oma meelt ja mentaliteeti?! Ei. Ainult Pärnu omab säärast poeeti. Sest maailmas on ainult üks Pärnu ja üks Barbarus. Ning veel: kas te seda teate, et meie proosa paradiisi pärisperenaine Leida Kibuvits elab Pärnus? Kui te seda teate, on hea, kuid veel parem, kui te ka seda teate, et sama Leida Kibuvits on sündinud Tartumaal, Haaslava vallas, karskusselts „Priiuse“ poolt korraldatud tantsupeol, galopi ajal. Nii ta ise mulle rääkis ja seepärast on Pärnus päris pisike mäsu lahti. Et kas see on paslik niiviisi Kibuvitsal rääkida ja mul kirjutada, ja veel enam: et kas see ei haava ematunnet — nüüdsel emadeaustamise ajal.

Kolmandaks (ja lõpuks): suurem sensatsioon leiab aset tänavu suvel. kõige populaarseim Pärnu mees, Fatty nimelt, priinimi pole tähtis, sest ta ei eestistada oma nime, läheb tänavu esmakordselt Pärnu plaazile oma kehavorme näitama ja ka suplema. Selle tõttu võib veeuputus Pärnut tabada, sest see Fatty on nii suur ja paks, et tõstab merevee üle kallaste. Kuid sina, armas lugeja, saad mahti enne veel Pärnus ära käia. Tule — siin cotab sind ilu ja rõõm, kodumaa esinduslik baadelinn!

K. Eh.

Eluiga ja töövõime

Millal suudab inimene luua oma peateosed, millal on inimene oma võimete tipul, millal tuleb langus, vananemine, millised hingeelulised muudatused ilmnevad vananemisega?

Enne kui asuda nende uurimuste üldiste tagajärgede vaatlemisele, peab märkima, et saadud andmetest koostatud ülevaated ja diagrammid näitavad meile ainult **k e s k m i s t** võimete tõusu ning languse käiku, kuna üksikisikute juures võivad esineda väga suured erinevused. Ch. Bühler näiteks leiab, et on olemas niinimetatud „lühielusid“, kes kõik elufaasid teevad läbi palju kiiremini kui teised. Näit. tuntud keemik Humphry Davy sai kuulsaks juba 17. a., 26—27 a. oli oma töövõime tipus, 35. a. loobub juba professorist, 48. a. peetud loengus ei olnud enam midagi uut, 50. a. on väsinud ja 51 aastastel sureb. Maaailmasõja ajal Ameerika Ühendriikide sõjaväkke astujaist tuhanded noored mehed (mõnede andmete järgi kuni 500.000) 19—25. a. vanuses osutusid kõlbmatuiks... kui füüsiliselt juba liiga vanad. Ja selle kõrval vene akadeemik Pavlov oli juba 80 aastane, kui ta sooritas operatsioone loomadel niisuguse osavusega, mida võisid kadestada isegi noored.

Ka on leitud, et **h a r j u t a m i s e l** on üldiselt suur tähtsus töövõime alalhoidmisel: ühe praktilise tegevuse testi juures ei olnud suurt vahet 20—49 aastate tehniliste ja mittetehniliste elukutsete esindajate vahel, kuna 50—69 aastate juures esimeste ülekaal oli tunduv. Niisama on märgatud, et vaimlise töö tegijatel, kes harjutavad peamiselt kõrgemaid funktsioone, algab intelligentsi, arukuse langus hiljem ja on vähem järsk kui teistel.

Edasi on leitud et **k õ r g e m a i n t e l l i g e n t s i g a** isikute juures käe osavuse langus algab hiljem. G. Edinger'i katsetel ühe käteosavuse testiga 25—30 a. kehalise ja vaimlise töö tegijad sooritasid ülesande pea võrdse ajaga, langus algas töölistel 35 a., haritlastel 40 aastastel, ja 50 aastastel olid viimsed sama osavad kui 45 aastased töölistel.

Hoolimata niisugustest individuaalsetest erinevustest võib siiski leida teatavat seadusepärast suhet eluea ning töövõime vahel.

Siin tuleb kõigepealt pidada silmas, et on olemas töid, mis nõuavad esijoonel füüsilist jõudu ning osavust, ja on teisi töid, mis vajavad vaimlisi võimeid. Inimese kehaline arenemine on aga kiirem vaimlisest, ja sellest on tingitud, et kehalised tippsaavutised — spordirekordid — on nooremate inimeste nimel, kuna tähtsamad teosed vaimlistel aladel kuuluvad enamasti kesk- ja vanemale eale.

Mõne lihtsa füüsilise tegevuse juures — näit.

taktilöömine maksimaalse kiirusega — algab langus väga vara, juba 18—20 aasta vahel, ja 75 aastastel on kiirus 24% väiksem kui 25 aastastel. (Nicholsoni katsed 2070 inimesega 17—86 a. vahel). Sellevastu aga on leitud, et kujutluste elavus ja mitmekesisus on 90. aastastel ainult 8% vähem kui 25 aastastel. (Milesi katsed liikumisillusiooniga.)

Ch. Bühleri ja tema kaastööliste andmetel oli 1930. a. 30 parima sportlase keskmine vanus mitmesugustel aladel järgmine:

100, 200 m. jooks, kaugushüpe	23,5 a.
keskmaa jooks	24,3 a.
110—400 m. tõkkejooks	24,8 a.
Teivashüpe, kuulitõuge	25,4 a.
Pikamaa jooks	25,6 a.
Ketas	26,9 a.
Vasar	31,0 a.
Võidusõidud . . . . . kuni	50 a.

Sellest tabelist on näha, et mida enam vaimlist distsipliini, oskusi nõuab teatud ala, seda vanemad on rekordite saavutajad.

Vaimlisel alal on aga „rekordite“ — peateoste — ilmumise aeg hoopis kaugemal: **D o r l a n d**, kes uuris 400 kuulsuse peateoste ilmumise aega, leidis järgmised keskmised vanused:

keemikud, füüsikud	41 a.
luuletajad, näitekirjanikud	44 a.
romaanikirjanikud	46 a.
näitlejad, heliloojad	48 a.
arstid, riigimehed	52 a.
filosoofid	54 a.
täheteadlased, satiirikud, humoristid	57 a.
juristid, loodusteadlased	58 a.

Aastatega käib kaasas kaheksaühe mõju vaimlise töö kõrgusele. **E s i t e k s** võimalus pideva töö kaudu jõuda järk-järgult kõrgemate, haaravamate abstraktsioonide ja mõistete juurde, mis annavad järjest kõrgematelt vaatekohtadelt ülevaate tööväljale. Niisugune ülevaade ühes suure hulga kogemustega puudub noorel, ja sellega ongi seletatav asjaolu, et juhtivaile kohtadele sobivad vanemad inimesed palju paremini kui noored (direktorid, riigimehed jne.). See vaimline töövõime püsib väga kõrge vanaduseni, ja huvitaval kombel ta püsib seda kauem, mida kõrgema intelligentsiga inimene on. Jah, on isegi leitud, et õige kõrge intelligentsiga inimesed elavad sagedasti kauem kui teised. Nii leidis C. M. Cox oma uurimuses ligi 300 viimaste sajandite geeniuste kohta, et nendel, kes elasid üle 80 aasta, oli intelligentskoefitsient keskmiselt umbes 5 punkti võrra kõrgem kui neil, kes ei elanud 80 aastani.

Teiseks vanaduse kaasnähteks on haiguste sagenemine, mis väljendub näit. tööl puudumise statistikas. Mõningate uurimuste järgi puudumine ajavahemikus 25—55 aastani tõuseb kahe- kuni neljakordseks. Haigused toovad endaga kaasa suuremat väsimust, väsimuse hetkedel aga lakkavad töötamast kõrgeimad funktsioonid — suure väsimuse ajal võime näiteks küll aru saada raske teksti üksikuist sõnust, kuid lausete mõtet ei jõua haarata. Loomulikult see kõik tublisti vähendab töövõimust.

Kuna inimese huvidel on väga suur mõju tema tööle, siis on uuritud ka huvide muutumist eluea jooksul. Selgub, et muutused on suured. Strong kogus andmeid 2340 mehe (van. 20—60 a.) meeldivate ja mitte-meeldivate tegevuste, meelelahutuste jne. kohta, ja leidis, et kuni 50% huvide muudatusi sünnib 25—35 a. vahel, 20% 35—45 a. vahel ja 30% 45—55 a. vahel, kuna hiljem huvid muutuvad väga vähe. Ch. Bühler omalt poolt töö ja loomingu kvalitatiivseid ning kvantitatiivseid muudatusi kujutavalt diagrammes näitab, kuidas ühes eluperioodis valitseb üks huvi, näit. ühe inseneri-kirjaniku puhul 25—45 a. mitmesuguste aparatuuride ja masinate leiutamine, siis see lakkab võrdlemisi järsku, domineerivaks muutub seni tagaplaanil olnud tehnilis-teoreetiliste teoste avaldamine, mis omakord 60-ndast eluaastast peale annab ruumi ilukirjanduslikule loomingule, mis kestab kuni surmani (70 a.).

Siin on ka ehk üks põhjusi, miks mõned testid ei anna vanemate isikute juures neid tagajärgi mis noorematel: nii mõnegi antud ülesande lahendamine venib seetõttu, et ei suudeta enam kogu hingega, kogu huviga selle kallale asuda. Teiselt poolt paljud testid arvestavad ülesannete lahendamise kiirust, on aga mõeldav, et kiirus võib langeda, ilma et töö (eriti kõrgema vaimlise töö) kvaliteet kannataks. Niipalju kui võib järeldada ühest vastavast eriuurimusest intelligentsi-testide kohta, on see teataval määral õige, kuigi üldiselt üsna tugev languse tendents püsib ka siis, kui kiirus ei mängi osa.

Kuid töö ja töölise väärtus ei olene mitte üksi kehalise ja vaimlise töövõime suurusest ning kõrgusest, vaid ka iseloomu ja eelpool mainitud huvide omadustest, nii et paljudes ettevõtetes väga hinnatakse vanemaid töölisi, ja seda peamiselt järgmistel põhjustel. Nooremate huvid on sagedasti tööst ja masinast eemal, peale puhkepäevi on nad veel eriti väsinud ja hajameelsed, ei märka tekkivat rasket õigel ajal, vaid alles siis, kui masin lakkab töötamast ja tema parandamiseks kulub aega nii palju, et ka kiirema töötempo juures produktiivsus hulk jääb alla töö ja masinaga kokkukäinud vanema töölise toodangule, kes, olles töö

juures suurema huvi ning armastusega, märkab iga rasket kohe algastmes, kui parandamine kerge. Nooremad vahetavad ameteid sagedamini. Kitsoni statistika järgi metallitööstuses 50. aastased on enam kui kaks korda kauem kohtadel kui 26—30 aastased. Uue töölise väljaõpetamine aga toob ka lihtsama tegevuse juures ettevõttele kulusid toodangu languse ja õnnetuste rohkenemise näol. Kuigi ameerika andmetel tänaval jalakäijate hulgas juhtub õnnetusi 45—64 aastastel 5 korda enam kui 25—44 aastastel, ja kaevandustes ning mujal väga kõrge temperatuuri juures vanematel enam kui noorematel, on raua- ja terasetööstuses 10—15 a. teeninud töölisel 11 korda vähem õnnetusi kui alla 6 kuud teeninutel (arvestades õnnetuste arvu miljoni töötunni peale).

Paistab olevat teatav side elupikkuse ja elukutse vahel: C. Cox'i andmetel 282 kuulsuse kohta, kes sündinud 1450.—1850. a., on riigimeeste keskmine eluiga 70,0 a., enne 50 a. on surnud ainult 4,5%, üle 80 a. elanud 30,0%. Filosoofide keskmine eluiga on 68,4 a., teistel teadlastel 68,0 a., kirjanikel mitmesuguste kirjandusliikide alal 63,7—67,8 a., kunstnikel 62,8 a., heliloojatel 61,8 (neist enne 50 a. surnud 27,5%, üle 80 ei elanud üksi).

Kuigi siit on näha sidet elupikkuse ja elukutse vahel, ei saa seda vist seletada ainult elukutse mõjuga elupikkusele, vaid tõenäollik on, et väga suur mõju on varem mainitud elutempo erinevustel: üks teeb kiirelt läbi kõik ajajärgud, teine areneb aeglaselt.

Ch. Bühler ongi leidnud, et aastatega kaasaskäivaid töövõime muudatusi võiks grupeerida järgmiselt:

1) varane järsk tõus, siis aeglane langus elu pikema osa kestel (mõned leiutajad (Erikson), mõned lauljad ja näitlejad.),

2) tippsaavutised elu keskel, toodangu joon tõuseb ja langeb sümmeetriliselt (Watt, Edison, Nansen, Liszt).

3) aeglane tõus, tipp hilja, elulõpu lähedal (Stresemann, Kant).

4) Varane järsk tõus, töövõime kestab kaua muutumatult, alles elulõpu lähedal kiire langus (Siemens, Schopenhauer, Wagner, mõned näitlejad).

Võib-olla Mile si ja Bühleri uurimuste suundade lähema liitumise teel saame tulemusriikka elukäigupsühholoogia: kronoloogiline vanus, nagu nägime, ei ole küllalt kindlaks toetuspunktiks töövõime määramisele, võib-olla Ch. Bühleri ülaltoodud elukäigutüüpide skeemid ja tema elufaaside skeemid (ta jagab elu 5 faasi, nagu draamas on 5 vaatust) või muud sellesarnast annavad viljakaid toetuspunkte tõusu ja languse protsesside täpseks kirjeldamiseks ja mõistmiseks. Ed. Bakis

EESTI TEATRIPOLIITIKAST

Enne kui kõnelda eesti teatripoliitikast, laseme pilgu ringi käia mujal. Ajakirja Teater värskel number toob andmeid teatrite toetamisest välismaal riigi (ja omavalitsuse) poolt seoses teatrite kohustuste ning kontrollile alluvusega. Andmeist näeme, et igal pool, kus riik või omavalitsus toetab teatreid, on toetajate päralt kunstilise külje kontrollimise, või tegevuskava kinnitamise, või kogunisti repertuaari ettekirjutamise õigus, ja et toetustega seotud tingimuste seas on üks tähtsamat: nõue mängida algupärandeid. Nii Belgias — toetatav Flaami teater Brüsselis on kohustatud iga kuu tooma välja uue algupärandi ja vähemalt ühe neljandiku etenduste arvust aastas pühendama flaami autorite tööle. Kuid asi läheb veel karmimaks, kui vaatame Genti linna ooperi toetamise tingimusi: ooper on kohustatud esitama aastas vähemalt kaks teost Belgia heliloojailt — küsime: aga kui palju tunneb maailm belgia oopereid? Tähendab, neid siiski on nii palju, et võidakse asetada see nõue. Edasi: Jugoslaavia 7 rahvusteatri on eriti kohustatud esitama oma autorite teoseid; Poola teatrid on kohustatud repertuaari valikul pidama kõigepealt silmas poola näitekirjandust, eriti klassikuid; kui palju tunneb maailm taani ooperit, balletti ja draamat? — kuid sealsed toetatavad teatrid peavad oma kunstiliselt kõrgeväärtuslikus repertuaaris eelistama oma ooperit, balletti, draamat; Ungari teatril on moraalseks kohustuseks esmajoones lavastada ungari autorite ja komponistide töid; tean, et Tšehhoslovakkias mängivad riiklikud teatrid ühe kolmandiku repertuaarist algupärandeid jne.

(Toodud on andmed 16 erimaa kohta, kuid mitte ühegi toetatava teatri tegevuskavas ei näe me operetti).

Ainult Eestis on teatripoliitika sihuke, et siin 25 miljoni sendilisi toetusi ei seota mingi tegeliku kontrolliga ega nõuta vastutasuks ei kunstilise taseme tõstmist ega algupärandite mängimist (veel vähem eelistamist). Eestis valitseb selle poolest otse ideaalne vabadus teatris.

Selle vabaduse tõttu oleme nüüd ka jõudnud niikaugele, et meie teater oma enamikus tegutseb nagu väljaspool riiki, rahvust ja kaasaega. Õeldu tõestuseks: Eesti suurim, täiuslikum, kulukam ja tooniandvam teater ignoreeris riigivanema kaitsealuslikku Raamatu Aastat selliselt, et alles avaliku pealekäämise järeldusel võttis repertuaari üheainsa algupärandi (ja lavastas selle — Mikumärdi — nii lõdvalt, et sellest mingit sündmust ei kujunenud — sündmus selle vastu tehti, keskpärasest võorkaubast Oinoorusest...; provintsiteatrite paraadi ajal Tallinnas mitte ükski teater ei esinenud algupärandiga, vaid neljast eriteatri etendusest anti Näitekunsti Sihtkapitalivalitsuse elu- ja eeslivõõral juhtimisel tervenisti kolm ungari sentimentaalset ja kunstlikult ehitatud komöödiat, millest ükski ei ületa meie algupärandite keskmist taset, pealinn ei näinud, kuidas provintsiteater eesti inimest kujutab ja eesti autorit tõlgitseb. (Ühisetendusena kiiresti kokkuklopsitud Tagahoovis kui vinigrett ei tule tõ-

sise, kunstilise teatritööna arvesse). Ja provintsiteatri tegelased ei näinud, kuidas kujutab eesti inimest ja tõlgitseb eesti autorit riigi esindusteater „Estonia“, siin ei antud mitte ühtki algupärandit õpetuseks ja ergutuseks kokkusõitnud vähemaile kutse- ja kunstivendadele: kui hästi, kui täisvereliselt, kui kunstiliselt võib mängida eesti karakterit, tüüpi, kuju; küll aga mängiti labaseid Bajadeere j. m. (V. Mettuse anonüümsel heakskiidul „Päevalehes“*). Edasi: tulemas on Soome-Ugri kongress sadade sõbralikult häälestatud väliskülastajate — kuid et esindusteater sel puhul annab sarja meisterlikult ettekantud algupärandeid eesti vaimu ja kultuuri propageerimiseks — sellest ei ole veel üheistkümnendal tunnilgi kuulda midagi.

Veel: eesti teatriajalugu tunneb vähemasti kolme üldtunnustatud nime: eesti teatri rajaja Lydia Koidula, kunstipärase draama isa A. Kitzberg, kunstipärase komöödia tippsaavutuse looja Ed. Wilde. Koidula surmast möödub 30. juulil s. a. 50 a., kuid selle tähtpäeva pühitsemisest teatri poolt (näit. Koidula näidendi uulavastamise näol kõigi lavaliste, näitlemislike, lavastuslike tippvahenditega) pole kuulda midagi; möödub vist seegi kultuur- ja teatrilooline sündmus teatrites sama surmavaikselt nagu möödus Kitzbergi 80. ja Ed. Wilde 70. sünnipäev.

Need on kõik faktid, mis kõnelevad meie teatri-alalisest ebapoliitikast.

Sedastades negatiivseid nähtusi, ei ole aga mõeldud siin maha salata positiivseid: need on viimaste aastate intensiivne ja laineid löönud algupärandite ning dramatiseeringute mängimine „Draamastudio“ ja „Töölise teatri“ poolt, ka mõningad sekka löömised „Vanemuise“ j. m. t. poolt. Kuid eesti teatripoliitika kõige kõrgemaks, programmikindlaks teotsemiseks on sellest vähe; niikaua vähe, kui soovivatav mõttes ümber ei orienteeru suurim, täiuslikum, kulukaim ja tooniandvam teater ja kuni ei muutu üldine käsitlus teatrist ja ta poliitikast. Vaja kõigepealt: kunstiteatris au sisse ja algupärand lugupidamisse. See peaks olema mitte meie homse päeva teatripoliitika, vaid juba ammu juhtnööriks meie jätkuvus teatritegevuses iseisvas riigis.

Kuid meie teatripoliitika on oma representatiivses osas lihtsalt ja peamiselt kassapoliitika. Oma 4—5 korda aastas annab „Estonia“ üldsusele teada oma tegevusest sellise aruande nagu oleks tegu ütleme „Pangakontor Poska, Lüüdik ja Kompaniiga“, niivõrd aina arvudest koosnevad on need „ülevaated“: kuipalju üldse inimesi teatris käinud, kuipalju külastajaid operetil, ooperil, komöödial, milline on keskmine osavõtt õhtust ja peasi, milline oli kassa. Ja kui järgmisel aastal see kassa õhtu kohta ühe krooni võrra kõrgem on, siis on see juba tähtis tulemus teatri

* Kes ainsa eesti arvustajana leiab, et operette peaks antama rohkem...

Tartu Toomel.
Orav lakub käelt piima

juhtide arvates. Neist „aruandeist“ ei näe me aga absoluutselt pilti teatri kunstilisest tööst ega edust, ei otsinguist ega leiutusist, ei ideelisest suunast ega töömõttest; ei öelda meile neis aruandeis, milliseid võite on saavutatud eesti klassikute ja uudiste lavastamises, millised näitlejad on meistersaavutusi ilmutanud ja millega, mihukesed uued talendid on avastatud j. p. m. sisulist. Ei midagi niisugust. Aina arvud ja numbrid — nende varal osatakse näidata teatri alatasast „edu“: iga järgmine aasta on „parem“, osavõturohkem jne. eelmisest. Kui uskuda seda paremuse ning edu astakut, siis omame vist küll parimat teatrit Euroopas...

See aina arvudega opereerimine on üle kandunud ka Näitekunsti Sihtkapitali Valitsusse: selle esimees hiljutisel teatrite esindajate nõupidamisel haminis kandis ette kõigi kutseliste teatrite kassa aruanded, jättes teatamata isegi nii tähtsa ja elulise osa kui on seda teatrite repertuaarid. Asi oli niigi korras...

Oleks üsna pentsik, kui analoogiliselt koostataks aastaülevaateid ja aruandeid ka muil kunstialadel, ütlemele näiteks: kirjanduse alal referendid teataksid: seda ja seda romaani, novellikogu, värsiraamatut, on müüdnud nii ja nii palju, keskmine tulu eksemplarist nii ja nii palju; see kirjastus on saanud kasu (kahju) nii ja nii palju, teine jälle nõnda palju — mis võrreldes eelmise aastaga annab nii mitu senti eks-ri pealt rohkem jne. j. m. ss. Ja muud mitte midagi! Tahaksime näha, keda rahuldaksid säärased sisutud aruanded ja tulundusettevõttelised bilansid — v a i m u kultuuri alal?! Kuid teatri alal meile selliseid antakse ja seepärast oleme õigustatud seda nähet nimetama kassapoliitiliseks.

Selle poliitika kaitsjaile vastan: teater kui kunstiasutus (kui ta seda tahab olla) ei ole mitte äriiline ette-

võte. Ja äriiline ettevõte ei ole ta meil juba seepärast mitte, et riik ta puudujäägid kinni maksab.

Vähem säärast Euroopa ahvimist ja kassaluugi poole vahtimist ja enam programmiteadlikkust näeme Draamastuudio ja Töölisteatri tegevuses, selle tunnistuseks oli möödunud hooajal Ibseni Tontide, Bergeri Uputuse, Behrsini Merikarude ja Mälgu Mees merelt repertuaarivõtt Draamastuudios ja Peer Gynti, Mahtra sõja, Platon Krečeti (l. a. Enne kukke ja koitu, Holbergi Mäeküla Jeppe j. m. t.) lavastamine Töölisteatri. Kuid määrava tähendusega on meie esindusteatri töö, kalduvused ja eeskujud. Kuidas sa rändad ringi ütlemele Shakespeare'i draamaga, kui suurteater tooni annab Maksumaksjate kooli ning Euroopa moekomöödiatega, ja provintsiteatrid omalt poolt jantide ning komöödiatega publikut „kasvatavad“, häälestavad ja võistlevad? Varsti võisteldakse sind oime tuks. Nõnda ei saagi Ruut Tarmo, A. Sunne j. m. t. draamatraditsioonidel kasvanud ja tõusnud näitlejad kuigi innukalt anduda oma draamapassioonile, kui ümberingi — väheste eranditega aina kubiseb kassatükki-dest.

Teine nõue — algupärand teatreis lugupidamise — päris juhmistab mõne teatrijuhi ja tema mestimehe ajakirjanduses. Eesti algupärandeid pole kunagi varem nii siunatud, halvutatud ja olematuks tunnustatud kui viimaseil ajal.

Selle juures unustatakse, et eesti lavakirjandust on ka paljugi muud peale selle enamikus alaväärtusliku päevaliteratuuri, mida turule saadavad puht äritsejad kirjastajad ja teatrikirjanduse laod ning laenutajad. Seda muud on kõigepealt meie klassika, alates Koidulast ja Kunderist ja lõpetades Kitzbergi, Lutsu ning

Teatritegelaste seminarist osavõtjad „Estonia“ kontsertsaalis

Wildega ja peale selle üle saja teose, mis on hamini poolt vabastatud autorihonorarist maalavadel mängimise puhul; kokku kaugelt üle 120 teose ja, juurde arvatud asjad, mis ei ole võetud kumbagi liiki*), umbes 12 tosinat lavateoseid. Neist on meie juhtiv teater ette kannud 23 hooaja kestes 54 algupärandit, seega umbes 90 eesti teost on selles teatris jäetud lavastamata. Kuigi maha arvame teistes teatrites läbimängitud tükid, siis vähemasti meie klassikud ikkagi jäävad uuesti lavastatavaks ja üldse lavaletoodavaks praegusel tehniliselt kõige täiuslikumal laval, kunstnike kaastegevusel, dekoraatorite, kostümeerijate ja valguse ning värviefektide meistritena ja lavastajate kui moodsate võlurite juhtimisel, kusjuures ärgu unustatagu kunstnike näitlejaid. Selliste võimalustega ning väljajähtimisrikkuse ning tõlgitusloovusega välja tuua meie klassikuid — see alles oleks tänuväärne tegu nii teatrile enesele kui üldsusele ja viimasest eeskätt noorusele.

Kuid kes on need klassikud, küsib mõni elu- ja eestlusevõõras või viimast allahindav teatritegelane. Vastus: kui näit. vene teatrid ka sellega oleksid leppinud, et mis omal ajal teoste ilmumise aastail lavale toodi, seda enam ei tarvitse välja tuua kui „läbimängitud“, siis poleks ka venelasil klassikuid. Kuid mida me näeme seal: alalõpmata uuesti tuuakse lavale *Revidenti*, *Ostrovskit*, *Aleksei Tolstoi* teoseid, isegi *Gribojedovit*, sellest hoolimata, et neid kõiki nii arutu palju on mängitud. Sama sünnib Prantsusmaal *Molière*’iga ja Saksas *Schilleriga*.

Jah, kes oleksid meie klassikud? See on otse väga imelik: *Holbergi Mäeküla Jeppe* ja *Kleisti Lõhutud kruusi võime* lavale tuua, aga *Kitzbergi Rätsep* *Õhku* mitte. *Kosjasõidust* tegime ilusa ja tähtsa lavastusnumbri, aga *Lutsu Paunveret* me ei näe. Mõnda rootsi perekonnaäidendit nagu *Nobeli* auhind mängime, aga *Wilde Sidet* mitte, *Wilhelm Tellit* toome uuesti välja, aga *Tammsaare Juuditit* mitte. Oleks muidki roobasjoni, kuid tõmmaku neid juba teatrijuhid ise.

*) Näit. *Rutoffi* vanemad teosed, *H. Anto*, *J. Mändmetsa*, *Jak. Liivi*, *Reintamme* teosed j. m. t.

Tänapäeva teater, eeskätt kõige paremini (igas suhtes) situeeritud, meie eeskujuteater, kel opereti ja ooperi mineku varjus võimalus oleks sõnalavastuse kallal töötada kauem harilikust, varustades viimast seega kõige hoolsama, kas või kuid kestva ettevalmistusega, see teater peaks meile andma meie klassikuid, tema peaks tegelikult loovtööga vastama küsingule: kes ja millised on meie klassikud. Need klassikud on need, keda teater selleks meile kujundab, nagu on meile antud kadunud algupärandite peristaja *K. Jungholzi* poolt *Püve talus* ja nagu on meil *Pisuhänd*.

Mängitagu loovlavastavalt ja täie rakendusega ära *Koidula*, *Kunderi*, *Kitzbergi* (varema aja) teosed, *Lutsu eeskujulikult* ehitatud ja lopsaka dialoogiga, tüübikad ühejärgulised, ta *Paunvere*, *Wilde Side* ja *Tabamata ime*, *Tammsaare Juudit j. m.* Ja üteldagu siis, et meil ei ole klassikuid. Igatahes, kui hooaja jooksul lavastatakse kaks algupärast klassikut (milllega ei ole nõutud palju), siis jätkub loeteldud teoseist ühele teatrile tööd viieks aastaks. Ja kui eesti kirjandus näevad, millise innu ning oskusega lavastatakse oma autoreid, siis tuleb värsket, nõudekõrgust lavakirjandust mainitud viie aasta kestes juurde niivõrd, et eesti lava saab hoopis teise, rõõmsama, algupärasema ja tihedama näo. Siis on lugupidamine meie algupärandi päralt kahekordne, võrreldes tänapäevasega.

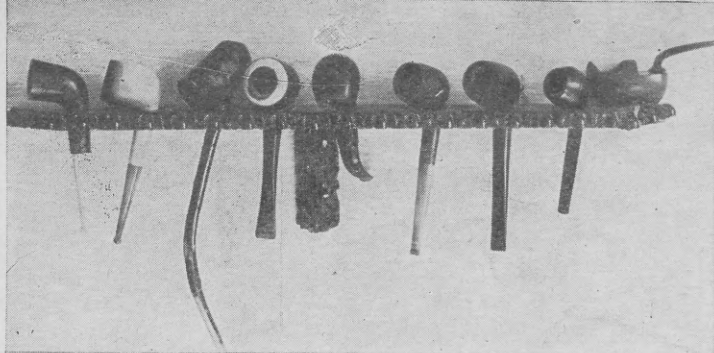
Kõige selle juures jääb küllalt ruumi ka väärtusliku ning ideerikka tõlke näidendistiku jaoks, mida eesti lavalt välja lülitada selle kirjutuse autoril mõtteski pole.

See oleks meie teatripoliitika ja selle teostamiseks vajaksime kontrolli, ning juhtimist (vastutasuks toetuse eest).

Nagu nähtub kõigest eeltoodust, ei oleks sellega meie teatreilt mitte palju nõutud, igatahes kaugeltki mitte nii palju, kui näit. Saksas, kus toetatavais teatris kantakse ette ainult riikliku draamatürgi eeskirjadele vastavat repertuaari, ega oleks nõutud ka mitte jälle nii palju kui *Nõukogude Venes*, kus hiljuti suleti Moskvas *Teine Kunstiteater* sel lihtsal põhjusel, et teater püsis küll kõrgel kunstilisel tasemel, kuid ei edenenud enam (seisakut tõlgitseti seal niivõrd tagasiminek).

Artur Adson

Piip ja piibumehed

„Minu piipu pead sa, iga laupäev pesema...“ — neidsinatseid värse tuntud piibuhümnist ei maksa küll päris puhta raha eest võtta, sest iga piibumees suvatseb tavaliselt ise oma piipu puhastada. Aga sisuliselt on sel hümnil siiki oma mõte — ta näitab, misukesee hoole ja armastusega piiburahvas oma lemmikusse suhtub.

Piip on kallis sõber. Paberossi kõrvetad ära ja viskad minema, piibu tõmbad tühjaks ja paned selle järele hellalt puhkama. Piip on nagu elus olend, kes on sulle hingelähedane ja keda armastad kui oma naist. Vahel veel rohkemgi, sest piip on truu ega jäta sind kunagi maha.

Paberossi põletamine on selge mürgi sissevõtmine. See rikub kopse ja närve. Piip aga kosutab ja karastab. Arstiteadus on selle ammu kindlaks teinud. Aga arstiteadust pole siin vajagi appi võtta — vaadake ainult meie piibumehi! Nad on kõik muhedad ja tahedad, kosutatud närvidega, mõnusad ja rõõmumeelsed.

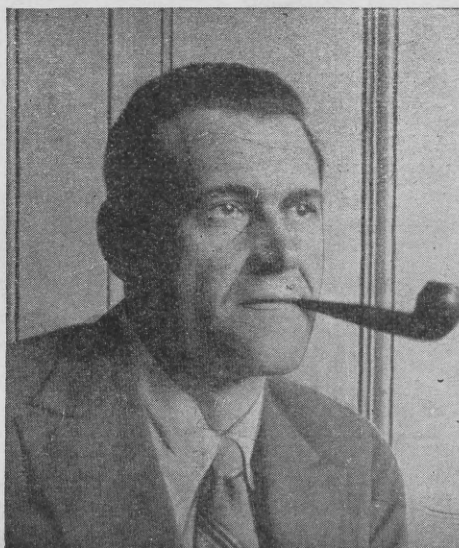
Muidugi — kui öeldakse, et see on piibu jutt, siis tavaliselt suuremat tõsimeelsust säärasest jutust ei arvata. Pais tab, nagu kihutaks piip kergemeelsele jutupuhumisele. Aga tühja kah: hea muhe jutt ei tarvitsegi alati olla marutõsine, oma hea annus lustakat huumorit tuleb terviseks.

Kui inimene ei ole tige oma naabrile, kui ta südames ei näri uss teise õnne üle, kui ta oskab maailmale vaadata terve ning rahusa pilguga, kui tal leidub iga asja jaoks paras portsjon lustimeelt — kas on veel ülimalt asja siin maailmas? Ja kui leidub riistapuu, mis kõiki neid häid omadusi aitab inimeses kasvatada ja süvendada, kas säärane pole siis tõesti kallimeelne ese?

Piip on tõesti seda väärt, et temale pühendada hüanne.

Piipur

Ülevalt alla: prof. Mark ja kunstnik Elleri piipude kogu. Kunstnik Jaan Vahtra, J. Sisask ja E. Roone. Prof. Saral, kunstnik Eller, arhitekt Matteus, kol. Asmus, Ülik. raamatukogu juhataja F. Puksoo ja räitsepmeister E. Uusen

Hinto fotod

ELU EMAJÖEL

Ülevalt alla:
Vabadussilla pääsukesed
Paadisadam
Ujulas

Tõrva üldvaade

Suvelinn Tõrva

Tõrva kohta on lendu lastud ütetus, et siin oleval võimalik suvitada ürglooduses ja selle juures kasutada täiel määral linlikke mugavusi. — Ei saa ütelda, et see oleks vale, sest ümbritsev loodus oma vaheldusrikkuse ja metsarohkusega on tõesti kaunimaid koogu Lõuna-Eestis. Kui lisada sellele veel, et neil kohtadel ei puudu siin ka oma ajalooline väärtus, alates Tantsumäe linnusega ja lõpetades vabadussõjaaegsete lahinguväljadega vanade Helme ordulossivaremete ümber, —

siis on pilt täielik mütoloogilist külge arvestamatagi.

Suvelinnana võiks Tõrva aga pühitseda juba 5 a. juubelit, millise aja jooksul ta on võitnud ka endale sel alal kindla seisukoha ja tunnustuse väljastpoolt, tänu siinsele suvituse mõtte propageerijale, õpetajale M. Reisenbukile. Sisemise tunnustuse, s. o. linna enese poolt sai ta aga alles tänava kevadel, mil volikogu poolt valiti suvituseolude parandamise komisjon. Võib-olla, et linn sellele alale hakkab rõhku panema ja hoolitsema ka korterite saadavuse ja nende seisukorra parandamise eest, kuna seni sai siit vaid seda, mida loodus ise kahel käel ohtralt jaganud. Lisaks sellele võiks arvestada veel majesteetlikku rahu, mida eriti hindavad pealinlased ja odavad pansionivõimalused. Viimase osa piirab aga just korteripuudus, mis on ägedaim igal aastal juulikuul. Põhjuseks siin on asjaolu, et Tõrvas seni crisuvelituskortereid ega suvilaid pole ehitatud.

Suvelinn kui niisugune koondub peamiselt pr. O. Reisenbuki tuntud pansioni ümber linna Vabaduspargi servas, kus Ohne jõgi oma plaaziga ja ilus Vanamõisa järv on käe-jala juures. Samas gümnaasiumi juures on tennisevälja ja käsipalliplats, mida suvituse rahvas kasutab hoolega. Ja veel õngitsemisvõimalused, mis Ohne kaitseallavõtmisega töötavad peatselt areneda eriti lootustandvaiks. Peale selle on mõne kilomeetrilise raadiusega sõõris siin ümbruses kümnekond kalarikast järve, kuhu sageli matkatakse — ja Väike-Emajõgi.

Ühenduses sellega tuleb juba nimetada ka võimalusi odavaiks ja toredaiks väljasõitudeks, milleks ahvatlevad Barclai de Tolly hauakabel Jõgevastes, legendaarne Valgjärv Koorkülas ja Taageperas esimese eesti soost mõisniku Sõnni Matsi haud ja sanatoorium. Nimetatud sõidud, teostatakse suvitajate poolt tavaliselt suuremates gruppides, milleks siinseil suvitajail läbisaamine omavahel on olnud väga hea. — Lõpuks olgu tähendatud, et kogu 5 aasta jooksul siinsel plaazil pole juhtunud veel ühtegi vargust, kuigi rannal ruumid riidehoiuks puuduvad, tähendab Tõrva rahvas on päris aus, kuigi mulkidenä võõrastevastuvõtlikkusest vahet sageli soovida jätab.

F. H.

Ülevalt: Ohne jõe kallas

All: Vanamõisa järv

O+LUTS RÜGIA

Linoollõiked A. Peerna

(Järg.)

Nojaa, õuevärava juurde jääb tõinama ainult Leksi.

„Mis sa, narriker, nutad!“ troostib teda ema. „Küllap me tuleme varsti tagasi. Ega sa siia jää üksi — Madis ja Tilde ka jäävad koju.“

„Aga tooge mulle sealt kaasa üks suur jurakas!“ luksub poisu.

„Mis asi?“ imetlevad niihästi ema kui isa.

„Üks suur vorstijurakas.“

„Jah, hea küll; küllap me toome.“

Maantee on enamvähem tahenenud — vahepeal on olnud paar selget ilma nagu isa silma — kogu teeäär on jalgrattasõitjaist otsekui üle külvatud. Sõidavad nooremad mehed, aga ka nooremad naised. On saabunud selline ajastu, mil igal täiskasvanul peab olema oma jalgratas; ta jätab ostmata ülikonna ja kõik muu, ta istub kas või ihualasti oma jalgratta selga, kuid tal olgu see. Ülesoo omadest vuhiseb mööda koguni paar autot ja üks tsiklett — vaata aga ette, et hobune ühes vankri ja sõitjatega ei hakka kraavi sügavust mõõtma!

Pidumaja ümber on kaunis tublisti kihavat elu. Õieti oleks ettekannetega juba ammu pidanud alata, aga kui maategelaste kombeis pole säilinud muud, siis kindlasti küll see igavene venitamine pidu algusega kahe kuni kolme tunni võrra.

Ent pole nüüd enam ühegi meespidulise kaelas näha kaelarätti nagu vanasti, nagu enne maailmamõllu, nüüd on maksev ainult krae ja lips. Isegi vanemad, tõsised talunikud, on võtnud omaks selle kombe. Ja vanad taadikesed muidugi ei tulegi peole; need põevad kodus haigeid konte ja siunavad uusi aegu, uut rahvapõlve, millest ei suuda aru saada nende taip. — On olemas üksnes kaks võimalust: kas on noored liiga targad või on nemad ise jäänud ogaraks?

Näe, naised toovad isegi sukki linnast ja siidriideid, kübaraid... kes seda enne nägi?

Mehed tassivad majja kõiksuguseid mänguriistu — on nagu leierkast, aga ei ole — pole vänta küljes; ja peaasi: keegi ei mõista nendega midagi teha. Jah,

harva siis läheb mõni sinna juurde — teeb näo, justkui teaks midagi — tõstab kaane ja teeb plinn-plinn; ja see on kõik. Ootad, ootad, et küll nüüd läheb lahti, aga mitte kui midagi ei tule enam.

Egas neile, vanadele enam midagi räägita ega olda, nad vahest nii kõrvalt kuulevad, et säende kast (ilma vändata) maksab oma seitsekümmend, kaheksakümmend ja koguni sada tuhat ruublit või marka või kuidas nende nimed nüüd on... Aga Jumal tule appi — mis neist kasu?

„Plirtsti!“ sülgab seepeale naabri lumivalge taat seal kuski vanatare eeskambris. „Ega see head tähenda, vana Jürike. Nüüd oleks meil mõlemail päris paras aeg pugeda mulla alla, ja hästi sügavale, et enam ei kuuleks ega näeks seda praeguse aja möllu ja mäsamist.“

Nii umbes mõtleb sellest praeguseaja elust vanarahvas. Ja seda vanarahvast juba keegi enam ümber ei tee. Ning noorem põlv muidugi ei püüagi nendega otsida vähematki kokkulepet. Vanal ajal pojapojad kuidagi ehk veel kugistasid nende jaoks sõna „vanaisa“, kuid nüüd on needsamad taadikesed nende silmis ainult vana, roostetanud raud. Ning seepeale jälle uus plirts eeskambri põrandale.

Toots seob hobuse lasila külge, aitab Teele vankrilt maha ja vaatab ringi, otsekui otsiks kedagi. Tõelikult tal küll pole kedagi oodata ega otsida, aga selline juba on maarahva harjumus, kes kuhugi tulid hobusega — ikka kõigepealt ringi.

Ent vaata, vaata — ta siiski nagu oleks kedagi oodanud: endise kõrtsi poolt läheneb rätsepmeister Kiir oma... mitte just noore, vaid nii... oma naisega, kelle aastad kalduvad sügise poole. Selle naise pärast on Georg Aadniel omal ajal heidelnud küll veriseid, küll veretuid heitlusi. See pole keegi muu kui endine õmbleja-mamsel sealtsamast Paunvere lähedusest, keda tol ajal nimetati Jaamaülega Abiks tema tulipunase kübara tõttu. Algul oli onu Kiir küll armunud

oma praeguse abikaasa õesse, Juulisse, lüheldasse ja matsakasse ning rõõsameelsesse mamslisse, aga mine'nd tea, kuidas see meelemuutus tuli, kuid asjaolud on praegu just niisugused nagu nad on.

Joosep Toots vaatab kõrvale — ta ei taha kõnelda oma armsa koolivennaga —, aga on juba hilja, teda on nähtud. Kellel siis veel peaksid olema teravamad silmad kui ühel rätsepal?

Kuidas kujutella endale pimedat või poolpimedat nõelurit?

Ja kohe seepeale hüüabki Kiir:

„Oi, sa armas aeg! Näe, Ülesoo pererahvas ka siin!“

Tuleb lähemale, kätleb Teelet, kätleb Tootsi, ja: „Ei, kas tead, Joosep, sinagi peaksid astuma meie pillikoori. Jumala õige! Ega see tee midagi, et sul on kõva kuulmine, kui sul seda üldse on —, küllap harjud. Meil oli sõja-ajal ka üks niisugune umbkõrva-mees, aga vaata, pärast ometi õppis trummi lööma. Väga hästi lõi trummi... just nagu vana karu. Ja praegu me just vajame säärast karu.“

Toots nohiseb ega vasta sõnagi. Tal oleks kümme terasteravat ütlust vastuseks sellele solvamisele, kuid ta ei taha hakata vaidlema ühe Kiirega, sest see isik on tema meelest nüüd veel palju tühisem kui enne Suurt Sõda. „Lähme siis,“ puudutab Teele käist, „ja vaatame, mis seal on. Aga me ei jää kauaks — Leksi ootab kodus.“ Ning tasa, kummardudes peaaegu naise kõrva juurde: „Aga kust pagan me saame selle j u r a k a, mille endale tellis Leks?“

Ülesoo perenaine turtsatab, kuid meeleldi sammub mehega ühes seltsimaja ukse poole. — Küllap einelauast saab, ega Leks ilma jää. Kiire peale ei panda mingisugust rõhku, olgugi et viimane vaatab neile järele avasui: nojaa, ootas Tootsilt mingisugust vastuhakku, et siis endise koolivenna naha-arvel ja paljude juuresolekul näidata oma teravmeelsust.

Maanteel suruvad k ü l a kraadepoisid nagu hilised kihulased, tehes märkusi möödaminejaile — vahel kurnis kahemõttelisi —, kuid esialgu kaugemale ei lähe; rohkem näaklevad isekeskis. Ent ometi on nemadki välja „töötanud“ omavahelise žargooni, millest vane-mail sugupõlvil polnud aimugi.

Olgu nüüd kõige muu eeskavaga kuidas on, aga tantsuga ei saa meie sõjapõdur kangelane Joosep Toots kuidagi sõprust luua. Uus muusika, võhivõõras tants ja veel palju niisuguseid asju, millest Tootsi haiged jalad

...teeb Teelele linnasaksa kummarduse...

hakkavad veelgi rohkem huugama ning välja ajama otsekui pinde.

Aga kohe on nende juures Georg Aadniel, teeb Teelele linnasaksa kummarduse ning palub teda tantsima.

Teele on kahevahel.

„Ega sa ometi mõtle minna?“ müksab Toots naist küünarnukiga. „Pole siin vana polkat, pole vana valtsi, siin pole muud kui üks päris harilik nühhimine. Kas see on tants?“

„Oi, oi, Joosepike,“ raputab Kiir kahetsedes oma pruunikat pead, „küll oled aga sina ajast maha jäänud!“

Jällegi ei vasta Toots temale midagi, vaid ainult oma naisele: „Lähme koju!“

Ja ongi Teele sellega nõus. „Lähme!“ ütleb. „Pole enam meie aeg.“

(Järgneb.)

LAUAKÕNE ÜHE AKTUSE PUHUL

Stuudiohuviline laudkond! Istume koos enne laiali-
minekut. Sumeda suvise vaheaja saabumist ei veeda me
siin mitte ainult sellekevadise semestri lõpetamisega.
Viibime koos oma stuudios põhjaneva kursuse lõpp-
vaatusel.

Teatristuudio asutamine Tartus — see on olnud
Tartu Draamateatri Seltsi asutamise esmajärguliseks
ajendiks. Need, kes seda stuudiotööd kaasas on olnud
korraldamas ja kandmas, võivad nüüd rahuldustundu-
musega ütelda:

Kahe ja poole aasta eest püstitatud kava on suurtes
joontes vaadatuna läbi viidud. Kasvandikkude süstema-
atilise koolituse viis poolaastakut on täidetud. Kui meie
täna õhtul siin õpingute ja eksamite pingest pääsenud
noori nägusid silmame pisut pidulikuis meeolus, siis
tähendab see, et Tartu teatrikooli töö on vilja kandnud.
Eks ole meie studistidest 18 näitlejalootust saanud lõpu-
tunnistuse süstemaatilise ettevalmistuse täieliku läbi-
mise kohta?

Seega on studistide enamik tänasest päevast eduta-
tud praktika aasta õigustesse Tartu Draamateatri Seltsi
õppelaval.

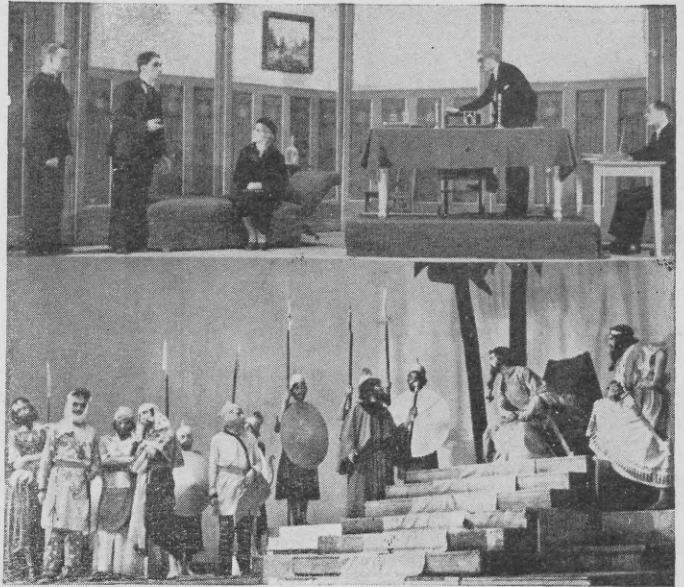
Aga kas kõiki meie lavapraktikantide lennust siia
sügisel ongi tagasi oodata! Ühe või teise näost paistab
juba lootus tasupunktide peale kutselises kaadris.
Pole tarvis kohe pärida, kas ka leping juba põuetaskus.

Mis peavad mõtlema ja tegema need, kes on lünk-
likumate tulemustega töötanud? Oma plusside ja mi-
nuste ebatasasuses jäävad nad studistidena küsimärgi
alla. Puhtvormiliselt võttes on lähemaks lahendusteeks:
kes õpilaskandidaadist edutatud õpilaseks, kes juhus-
likkude asjaolude tõttu pole saanud täita kõiki meie
viie poolaastaku nõudeid, neile on varutud järeleksamite
võimalus. Ülejäägiks on stuudio küsitavam element —
probleemaatilised iseärakud, boheemsete kalduvustega
osaotsijad, lisaks lühiajalised tulnukad. Kui stuudio
õppenõukogu lubab nende lavakõlbavuse suhtes lootusi
hellitada, vabapraktikantidena võiksid nad ju kaasa
mängida. Las katsuvad, kuhu meie noornäitlejate selek-
tsioonis tegelikult välja jõuavad! Küll oivalise ühis-
mängu eest vastutav näitejuht siis lausub oma otsus-
tava sõna.

*

Meie teatrikooli kujunemist tõsiseks teatrirakuke-
seks otsustab enesesalgamiseni ideeline tööle andumine
ja mentaliteedi kokkukõlbavus.

Stuudio tööprotsessis on varsti kadunud päris juhus-
likud kaasajooksikud. Kehtiva koolikorra häirijad ja
sekelduste väljakutsujad on õppenõukogu pidanud jär-
sult kõrvaldama. On olnud ka sobivalt töökaid ja
andekaid, kes siit enneaegu lendu läinud — kaotus
ülevõtjate kasuks. Kui keegi meile küsitavaist või
kõlbmatuistki on võetud mõne suure teatri teenistusse,
siis on see küllalt paradoksaalseks nähteks. Aga kui

Stseenid Tartu näitekunsti stuudio lavastustest.
Ülal: „Ehk oli ta luuletaja“, all: „Juudit“.

kelgi nüüd sellest lõpetajate lauast kiire on pääseda
teatripalgaliseks, minna „kordade peale“, siis ei tule
seda imeks panna. Hästi atesteeritud leivatu lavapraktika
aasta jaoks, aga pakilised vajadused leivarahanatukesegi
teenimiseks kisuvad noore teatriroboti õnne peale
välja.

Harva, kes meil elatismuredes vabana on võinud
anduda oma teatriarmastusele. Seda imekspeandavam
on studistide kiindumuslik püsimine oma tööühenduses.
Ideeliste asjaarmastajaina on töötanud õpetajadki. Ena-
masti tasuta on nad püüdnud ette valmistada tavalik-
kude teoreetiliste ja ajalooliste teadmistega lavatahtelisi,
on kutsekohaste oskuste eelharjutusi ühtlasi üritanud
detailiselt arendada kuni konkreetseesse lavaprakti-
kasse rakendamiseni. Vabatahtliku harrastuse alusel
toimides pole kõigi nõuete ja tarvete rahuldamine mitte
kerge olnud. Aga nii välistele raskustele kui seesmistele
kriisidele — ühes koolijuhataja vaheldumisega — on
meie stuudio suurtes joontes vaadatuna vastu pidanud.
Ligitõmbavus ja kiindumus on äravoolust suurem
olnud.

Küllap selle juures midagi on õpitud ka ülepingu-
tatud meeleolude kogemusest. Studistide enesekorral-
dus ühele ülimalle üldjuhile ja ta määratud abilistele
kuulekaks töökollektiiviks! See oli tuhin, mis ei ar-
vestanud oma kandejõudu ega koostöö kestvusele karde-
tavaid neelukohti. Absoluutse ansambli tegelik läbi-
viimine — ilma tõeliste tagatisteta kas või ainult
teatriüüri maksmiseks — on osutunud utoopiliseks.

Nõnda näen ja tunnen seda ettevalmistavalt astmelt
lahkumist. Ei tähenda suviseks vaheajaks laialimineku
nii siis kandejõulise õppetrupi laialivalgumist. Teine
aste tihedamate avalikkude esinemistega järgneb, ei
järgne siit teist kasvandikkude voo.

*

Piiskop Rahamägi - 50a.

Prognoos järgnevast „ajast“ ja selle alusest.

Kuukiri pole kirjakandja. Ta ei tule igapäev ega satu õigel ajal õnnitlema. Nagu ei võiks igal ajal õnne soovida.

Nõiduse ajastul oli õnnesoovil suurem mõte: öeldud sõna läks täide. Aga sõna pidi olema nõiasõna. Nüüd tahavad kõik nõiad olla ja tulevad kubinal õnnitlema, otsekui vekslit lunastama või krediiti avama.

Rooma jumala Januse eeskujul, kes meie jaanuari kuule nime andis, oleks piiskop pidanud, oma sünnipäeva pühitsema 3. juunil, s. o. oma 51. eluaasta esimesel päeval, mitte vana aasta viimasel päeval. Ehk aga oleks pidanud täpselt teatada laskma, mil tunnil ja minutil algab tema uus poolsajand. Sest soovid käivad harilikult ette, kuna minevikku on väga raske muuta. Seda toimetavad harilikult ainult ajaloo sõbralikud parandajad.

Lähtudes mainitud eeldusist peaks igal lugejal selge olema: Meie pole sugugi oma soovidega hiljaks jäänud. Ei ole ka odava telegrammiga asja likvideerinud. Ammugi mitte leppinud maiste objektide eesrinda seadmisega, peites nende kujutlusi üldiste fraaside taha.

Meie soovime ka midagi, pealegi väga rasket. Meie ei soovi mitte seda, mis juba on, vaid seda, mida veel ei ole.

Näiteks — au. Seda ongi tal juba palju. Küll võime aga seda täiendada soovidega, et austamine tuleks ikka ausamailt ja väärtuslikemalt isikuilt. Nii et tõuseks au kvaliteet ise.

Võimu on tal ka enam kui ühelgi eelkäijal. Meie täiendus: Seega see võim nii vaimse, moraalse sisu, et ükski ei kahtle tema õigluses.

Tal on energiat. Kas veel vähe? Aga suund ja siht? Kiriku juhtimine pole roopas liikumine. Traditsioonidki nõuavad aeg-ajalt revisjoni. Ka see pole piiskopil teadmata. Ta paikab oma meestega juba ammu kirikumuusikat, lauluraamatut, liturgiat, kirikuseadust ja tuhat teist asja.

Aga siin on juba prognoosi algus. Sest mis on energia? See on isiklik võime, potents. Kahjuks on liiga

Kõigi raskuste kiuste liigub... Tartu teatrielu liigub siiski edasi.

Kaks ja pool aastat oleme siin teatrikuultuuri huvides töötanud ja oleme seda teinud toetuste tagaplaanile jäetuina. Sama palju aega on Vabariigi ressursside keskus, pealinnas, deklareeritud teatrikooli soovitavust. Süstemaatilisel korraldatud teatrikooli tegeliku avamiseni pole seal siiski veel jõutud. Küll aga on küsimuse kergitamine ja venitamine Tallinnas serviti seatud otsekui selleks, et näitekunsti sihtkapitali toetusi tagasi hoida meie stuudios.

See teatripoliitika joon on saanud kõverjooneks, mis kahtlemata on kahjustanud ja raskendanud Tartu teatrikooli positsiooni. Alles vabariigi valitsuse käsutusse kuuluvaist kultuurkapitali summadest on tänavu kevadel hakatud keskuse toetusesuhteid meie kasuks pisut õgvendama. Tahaks loota, et ka sihtkapitali teatriblokk nüüd enam õigeks ei pea oma sanktsioonide jätkamist meie ettevõtte suhtes. Viis poolaastakut organiseeritud teatrikooli tööd on ikkagi rohkem väärt kui viis poolaastakut kavatsusi.

Eks ole meie kool Tallinna Draamastuudiole, Tallinna Töölisleatril andnud juba trupi täiendamiseks kül-

vähe ruumi uuema ja parema potentsi teooria käsitlemiseks.

Teie näete, soovide alus on — isik ise oma võimetega.

Nüüd soovid:

Apostel Paulus soovib, et kõik vaimuanded olgu koguduse (= kiriku) paranduseks.

Ja Clairvaux Bernhard soovis endast nooremale paavstile Eugen III-le, kes temaga ühes kloostriis oli olnud, et see ei unustaks: „Kiriku kutse on teenimine, mitte valitsemine.“

Et aga meie piiskop ise Bernhardi nime kannab, siis olgu see heaks märgiks, et tal hingesugulust on tolle armastuse müstikuga ning et ta suudaks oma isiku võimetega liita meie kirikut ja ka kirikust võõrdunud osa südamlikuks tervikuks.

Ed. Tennmann

vulisi noornäitlejaid? Mujalegi teatriverre värskendust. Meie kasvandikkude külvist ei kõnele mitte ainult Tartu deklamatsiooniohtud.

Meie stuudio õnneks ja õnnetuseks on olnud Tartus tegutseda. Sihtkapitali tellimust ootamata tuli asuda Tartu teatridekadentsi hädavajalikule tervendamisele. Oli tarvis pööret trafaretlikust ja operetlikust allakäigust, uuestisündi oli tarvis. Mitte ainult vana „Vanemuise“ keskealise maja ümberkohendamist, uue teatrisaali juurdeehitust.

Märgatavale pöördle ja uuestisünnile tõukavaks teguriks on saanud Tartu Draamateatri Selts. Meie tegevuse otseseid ja kaudseid mõjusid võib juba mõõtma hakata, ja meil on hea meel konstateerida seisukorra paranemist Tartu teatririndel.

Meie võitlus repertuaari ja ansambli omaduste pärast pole viimase aasta „Vanemuisest“ enam lahutatud ülepeaasmatu barrikaadiga.

Ettevalmistava koolitöö kõrval oli meie stuudio seni korraldanud vaid mõningaid õppe-etendusi. Juba nende etendustega ei jäänud ta tähelepanu tagahoovi. Jõudu laval multiplitseeritud inimese aatlevaks edasitöötamiseks, sihipeudlikuks, kunstiliselt tugevaks!

Kunstnik ja modell.

J. Tõnisson poseerib kunstnik Rauale

Kunstikroonika

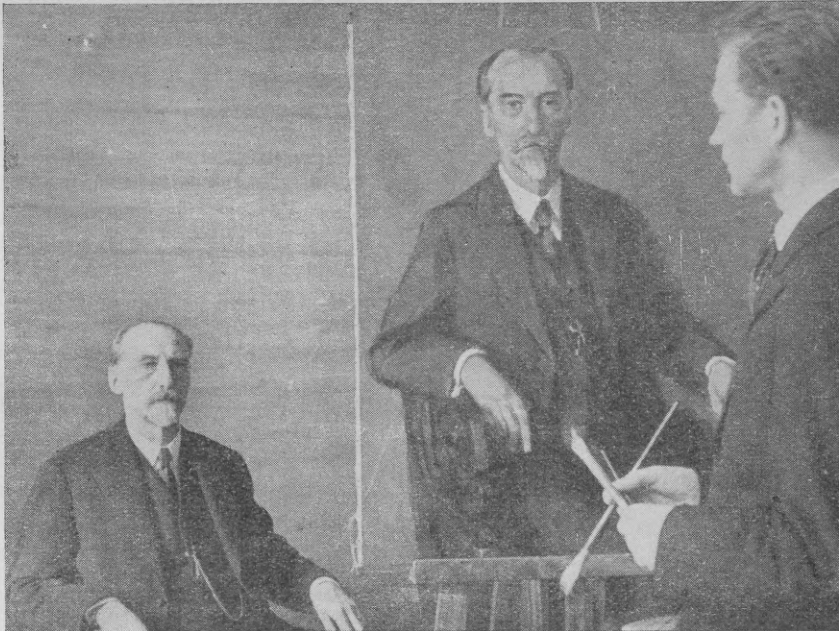
1.

Eesti kujutav kunst elab üle rasket kriisiaega. Juba on aastaid möödunud, kui see kriis algas ja siiaajani on ta üha süvenenud. Iga-aastased kunsti ülevaatenäitused on ikka enam ja enam muutunud turuplatsiks, kus kaubeldakse keskpärase ja allakeskpärase turukaubaga — õilsa kunsti nimel. Kunstiühingutes on juhtiv võim läinud kas joonistamiskooliõpetajate või küünarnukkidega trüügijate kätte, kes leiavad mingi diplomi nimel enestel õiguse olevat eesti kunstile suunda ja tuuma anda. Kujutavate kunstide sihtkapitali valitsus on mis-kipärast juba ammust saadik säärase tegelaste juhtida olnud ja küllap vist sealt kandist ongi see kuri-kuulud diplomikultus pärit, mis nüüd on meie kunsti-elus esikohal: tahad pilti maalida ja kunstniku nime kanda — muretse endale kõigepealt diplom! Jah, diplom! Aga kas on diplomi nõudjad kunagi kuulnud, et kunsti ei tehta ainult diplomi abil, vaid oskuse ja andega? Neid viimaseid võib kunstnik näidata ainult oma töös ja see ongi ta diplom. See on olnud kõikjal nii ja jääb alati püsima kui ainus ja õige kunstniku võimete hindamismoodus. Kui aga meil leitakse, et peanõue on diplom, siis naeravad selle üle mitte üksi tõelised kunstnikud, vaid ka iga mõtleja kodanik. Diplomikultus võib kasulik ja nõuetav olla ainult käsitööl-istele. Kuid — kunst pole siiski mitte käsitöö ja kunsti hindajateks ja juhtijateks ei või ega saa olla käsi-tööideoloogid. Kahjuks on viimastel aastatel just eel-nimetatud ideoloogid meie kunsti-elus mõjule pääsenud ja selle tagajärjena näeme, et terve rida esmajärgulisi kunstnikke on loobunud esitamast oma teoseid kunsti ülevaatenäitustel, mida toimib K. K. Sihtkapitalivalitsus. Ja sama põhjus on aluseks, miks näeme neil näitustel rohkesti kunstkäsitööd ja üpris vähe kunsti. Teie, propagandajuhid, ja teised, kes olete vastutavad meie kunsti arengu eest — kas leiate, et kõik on meie kunsti-elus korras? Kui ei, siis on teie kohus selleks kaasa mõjuda, et kõrvaldataks viibimata takistused eesti kunsti arenguteedelt. Riik kulutab igal aastal üle 3 miljoni sendi kujutava kunsti peale ja kodanikul on õigus nõuda, et see summa ei kaoks kunstkäsitöö ideoloogide kantselei keerdkäikudesse ega otstarveteks, mille jaoks ta pole määratud, vaid kulutataks otsekoheselt loova kunsti arendamiseks.

2.

Hiljuti kuulus, et Tallinnasse hakatakse püstitama suurt vabadussammast ja et selleks tahetakse kulutada 850.000 krooni. Ja-jah!

Kui mõni väike naaberriik omas põhjuseta enese-ülendamises on läinud kuni naeruväärsuseni, lugeses

Moosest, Muhamedi ja taevast teab keda veel oma rahvuse võsudeks ning oma maad ja rahvast kogu maailma kultuuri keskkohaks, siis ei tarvitseks sealt teistel mõistlikumatel küll mingit eeskuju võtta, — ka monumentide ehitamises mitte. Oleme väikerahvas ja sellekohaselt tuleks toimida ka vabadusmonumendi ehitamisel. Keegi ei vaidle monumendi ehitamise vastu, — tehtagu seda aga jõukohasemalt.

3.

Kevadiselt kunstiülevaate näitusest osteti töid. Kui ostude nimekirja silmitseda, siis nähtub, et on käidud peaaesjalikult küll põhimõtte järele: jagada summakesi võimalikult paljudele. Üldine ostude summa ulatus pisut üle 3000 krooni, seega iga ost läbibistikku 150 kr. ümber. Kui oletada, et ostud olid väärtuslikud, siis — kas pole see 150 kr. kunstiteose eest lausa sandikopikas!

Aga paljudel kaubeldud veelgi maha, mõnedel koguni pool küsitud hinnast.

Raha oli sihtkapitali valitsuse käsutuses sedapuhku umbes 14.000 krooni, — millise moraali nimel läks lõvi-osa loova kunsti jaoks määratud summadest mujale?

4.

Iga toimitava kunstinäituse puhul täituvad ajalehtede joonealused kunstiarvustused. See on rõõmustav ja soovitatav, sest siit peaks kuulma lugeja, mis kuskil näitusel näha ja mis väljapanekutest arvata. Aga — kui keegi tahab neist joonealustest leida midagi põhi-mõttelist, mis märgiks ära meie kujutava kunsti suunda ja taset, võrreldes kas või meie lähemate naabermaade kunsti suuna ja tasemega, siis otsib ta seda sealt asjata. Ikka üks ja seesama lobisemine, pealegi võimalikult segane, et sealt jumala pärast keegi mitte midagi aru ei saaks. Iseäranis agarad on sellise jorutamise peale need, kes leiavad, et on ükskõik millest kirjutada, kui aga ridasid saaks. Ainult harva leidub kunstiarvustusi tõsiselt kunstitundjailt, keda nii meil kui mujal on vähe.

Lugupeetud ajalehtede toimetajad! Kas teie ei saaks ridadeõngitsejatele-lobisejatele kuidagi pähe anda? Sellest võidakse niihästi kunst kui ka kunstnikud.

J. V.

FORELLIJAHIL TAEVASKOJAL

ENN KIPPEL

Kevadise kalapüügi-hooaja alates korraldasid Tartu õngesportlased oma esimese kalastusretke ning suurema jõukatumise enne Berliini olümpi- aadi. Selleks tehti nädalapäevad ette- valmistusi: kohendati ning korraldati spinningeid, hõbetati ja poleeriti petukalu ehk kabasid ja virbleid, aval- datati ajalehis teadaandeid ning üles- kutseid, otsiti laternatulega nõelusse ja täideti seljapaanu mitmekesise moo- naga. Ja siis pühapäeval varahom- mikul asuti Jumala abiga Ahja poole teele.

Neis õngesportlasis, kellest pal- jud olid tulnud jahimehe rohekais vammuseis ja kubemeniküündivais säärsaapais, ei tahtnud algul nagu äraagi tunda Tartu kohvikuis tihtigi nähtud kujusid, nagu näiteks kunst- nik V. Ormisson, luuletaja J. Sütiste, prof. F. Laja, kolonel H. Kurg, kunst- nik J. Vahtra, advokaat E. Soom, Tar- tu Põllumeeste Seltsi maj. os. äri- juht Bürger, Varraku trükikoja juha- taja Annuk ja palju teisi.

Enamik õngesportlasi mitte läbe- des oodata Taevaskotta jõudmist, lah- kuvad juba Kiidjärve jaamas rongilt ning võtavad oma „pillid“ kolist välja. Vahtra, Ormisson, Sütiste, Soom ja mõned teised pidasid aga kuni Tae- vaskojani vastu. Ja sealt kiirsammul liikudes mööda kitsast metsarada, kuulates kogu aeg metsvinti ja liiru- tajat, jõudsi peatselt Ahja jõe kõr- gele devonikaldale — õngesportlaste unistuste-maale.

Esimesena ning nobedamini mon- teerib oma spinningi kokku luule- taja Juhan Sütiste ja teeb siis värtna virisedes esimese heite. Kuid forell ei võta vedu. Luuletaja katsetab siit, meelitab sealt, kuid ka seesugune ra- bamine osutub asjatuks, sest forell on kõige kultuursem, tsiviliseeritum ning intelligentsem kala, nagu ütleb nipernaadlike kalduvustega boheem- lane Jaan Vahtra. Sütistel aga näib olevat enam jahimehe- kui õngitseja- närvi, sest läbemata kannatlikult oodata, kulgeb ta kiiresti piki jõe- kallast ülespoole, tehes iga paari- kümne sammu järele ikka uue heite.

— Sütiste ajab ratsahobusega kalu taga! sõnab Vahtra, nähtavasti kartes, et nii veetakse jõgi otse tema silmade all tühjaks.

Kuid et luuletaja pole mitte husar, siis visates oma piibukolaka parem- poolsesse suuserva, korrigeerib Vahtra oma ütlust:

— Sütiste peab peegasusega kala- dele jahti!

Ormisson vaatlleb aga seesinast maailma läbi oma kunstniku hinge- prisma, ning arvatavasti nähes ümb- ritsevat loodust violetse ja punasena, hindab kõike iseteadliku muigega, kis- sitab veidi laugusid ja, tõmmanud mütsinoka silmle, hakkab pikaldaselt ning rahulikult korraldama oma spinningut. Advokaat Soom, kes nähtavasti tulnud õiget kalastamist õppima, heidab jõeäärsele murule, — teda ei näi nakatavat kalastamishai- guse batsill. Jaan Vahtra, montee- rinud oma mitmeid katsumisi läbi- teinud noorusmaa aegse spinningu kokku, sammub üle õõtsuva purde, ja ikka lauluga:

— Ainult mees, ainult mees, see neil seisab silmi ees...? teeb virbli virisedes oma esimese heite.

Pikapeale pudenevad kõik sport- lased piki jöekallast laiali ning kao- vad üksteisel silmist.

Vahtra käes aga vingub virbel, läi- kiv petukala vilgub kivide vahel, kuni lõpuks jääb jõepõhja kinni ning kat- keb otsast.

— Ei, nii ei näkka! sõnab Vahtra ja istudes maha avab oma kõhuka seljapaanu.

Kinnitanud keha ning kergenda- nud pauna, tõuseme uuesti jalule ning Vahtra teeb värskenдатud rammuga uue heite.

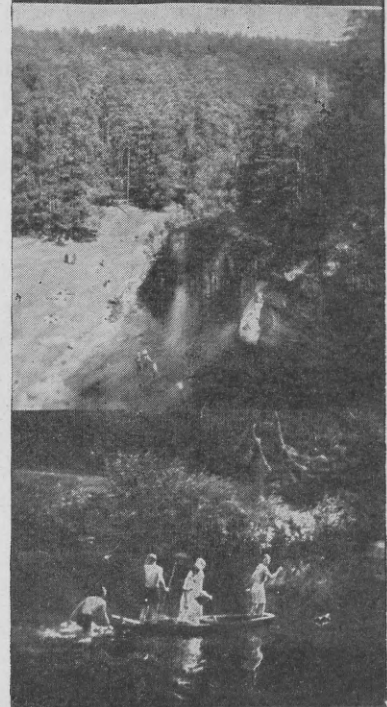
Ja näkkas — vee kohisedes kisub Vahtra jõest forelli.

— Vot tak štuka ha-ha-haa! hüüab püüdja õnnelikult naeratades.

Ja siis asume teda mõõtma, et kas annab püütava normi välja, sest kui or alla selle, siis tuleks lasta tagasi jõkke. Kuid meie oma ületab normi peaaegu poolteise kordselt, aga nii huvi pärast tahame teda ikka mõõta.

Vahtra kisub taskust mõõdulindi ja, vallandanud ta kütkest, asume mõõtma äsjapüütud forelli; on teine ninast sabani kolmkümmend ja sabast ninani kakskümmend üheksa senti- meetrit.

— See on juba sakuska! hindab Vahtra ja avab naksudes taskuoa. — Maitseb nagu vähilakk, kõige intel- ligentsem röövkala, punased täpid külgedel, metshavi ja pantri ristsugu- tis, vallutanud Lõunamere saared, toodud umbes neli-viiskümmend aastat tagasi Eestisse, maitseb nagu vä- hilakk. Ja puhastades forelli kõigest mitesöödavast, lõpetab Vahtra oma

Ülevaalt alla: J. Vahtra ja E. Kippel. Jäätisvanker tuleb läbi jõe. Vaade Taevaskoja kaldalt. Lõbus seltskond künaga jõel

seletuse: — Inimesel on ikka seda rõõvloomu instinkti sees..!

Püüdnud veel teisegi forelli ja täitnud ka selle soolaga, hakkame otsima parajat küpsetuspaika, sest Vahtral on põhimõtteks, et üle kahe forelli ta ei püüa enne kui eelmised on söödud. Süüdanud ühel vanal tuleasemel lõkke, mähime forellid paberisse, ja kui leek jõudnud kustuda, matame kalad kuuma tuhka. Pärast seitset minutit võtame nad tuhast välja ning asume sööma.

— See on juba sakuska — niikui vähi lakk, sõnab Vahtra, ja tal on õigus.

Päike paistab, laulurästas siristab kagu kukub, jõgi ruttab kivide vahel tasaselt kohiseses, ja meie maitseme forelli.

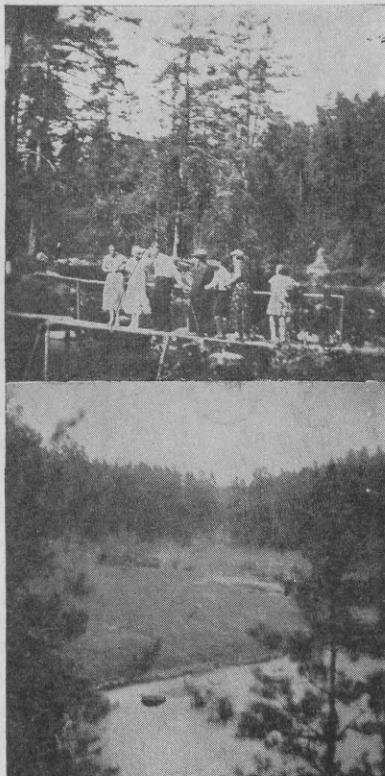
See on alles kompositsioon, täielik looduse andide sümfoonia, mida tohime nautida mitte ainuüksi silmade ja kõrvadega — täielik osadusesaamine taevaandidest.

Pikutame jõekaldal, kusjuures Vahtra lõhub oma piibu üksikjuppideks lahti, hakates urgitsema nende kallal. Kuid piip on tal imelik riistapuu — täis mitmesuguseid kanaleid, keerukaid vintse, kruvisid ja hammarrattaid, mille vahelt suits läbi käies peab omandama troonikamaise aroomi ning leidma suitsetaja suhu eelsele teed.

— Ainult mees, ainult mees...! ja Vahtra ajab heinakõrre piibutorust sisse, puhub lurisedes läbi lahtiurgitsetud kanali, tõstab ta korraks vastu päikest ning piilub läbi ja torkab siis veel korraks ora piibutorust sisse;

see aga jääb vintide vahele kinni, katkeb, ja piip ummistub lõplikult.

Teised kalastajad on aga kõik ka-

Pühapäevasuvitajad kitsal purdel. Rongilt tuleja esimene pilk Ahja jõe

dunud ja arvatavasti püüavad õige usinasti, ega mängi sugugi Nipernaadit, nagu teeme seda meie Vahtraga. — Või püüavad, sõnab Vahtra, viskavad viina!

Õhtu lähenedes, kui veelgi püütut kolm forelli ja need samuti söödud, tehtud mõned pildistused lõkketule juurde tekkinud Ahja „mamsleist“, nagu neid nimetas Vahtra, kuulnud nende laulu, mida õpetanud raadioonu, paneme „pillid“ kotti ja siirdume vaksalisse.

Et rongiminekuini on ligemale paar tundi aega, siis astume vastvalminud kohvikusse. Peatselt hakkab sinna koonsuma õngesportlasi — nii Kiidjärvelt lahkunuid kui ka teisi. Seal siis igaüks kõneleb oma seiklusist ning elamusist, mis muutuvad aina müstilisemaks, mida enam tekib pimedus — toda kohvikut pole veel jõudnud vallutada elekter.

Kuid ka kalu oli igaüks oma jõukohaselt püüdnud, üks vähem teine enam — suurima forelli aga kunstnik Ormisson, kes seega näitas sel püügi-päeval parimat tagajärge. Luuletaja Sütiste oli aga püüdnud hoopis proosalisi kalu — terve perekonna havisid, kellest üks oli ühesilmaline ning seega Vahtra arvates õige rumalasti läinud õnge.

Vaksalis seltsis elnimetatule veel Petseri Eesti Panga osak. juhataja hr. Siirak. Tartu jaamast siirduti koos kaladega ühe õngesportlase mugavasse korterisse, kus kogu päevane saavutus pandi keema ning kalastusretk lõppes sinise esmaspäevaga.

Enn Kippel

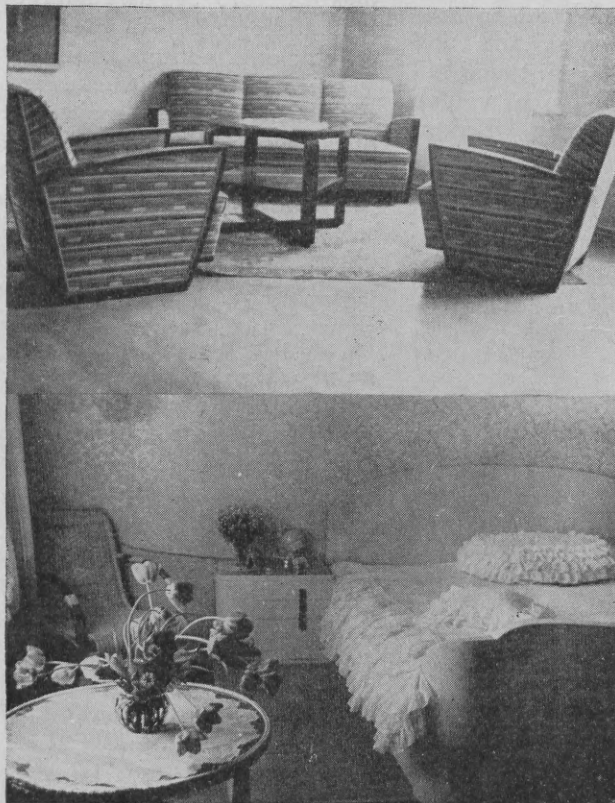
Moodsast sisearhitektuurist

Arhitekt K. Burman.

Heites pilgu tänapäeva sisearhitektuurile, peab ka siin konstateerima suurt modernismi võidukäiku, nagu seda näeme teisteski eluavalduis. Uus mentaliteet, uued ehitusmaterjalid ja nende ümbertöötamisviisid — kõik see on mõjunud kaasa selleks, et võrdlemisi lühikese aja jooksul luua uus vormikäsitus niihästi väliskui ka sisearhitektuuri alal. Viimane ongi, mis väga kujukalt iseloomustab üksikuid kultuurperioode, tuleb ju tema all mõista inimese lähema ümbruse, tema kodu kujundamist vastavalt aja huvidetele ja nõuetele. Inimese ja tema arhitektoonilise ümbruse vahel on teatud kooskõla, sobivus.

Mööbel prof. V. Melniku ja hra R. Virma korteritest.

„Massoprodukti“ töö

Tartlaste dir. Jõudu ja
adv. Rütli korterid

Vana Rooma uhkeldav ja pisut ehk ülekoormatud ehituskunst leiab endale vastava komponendi vanas roomlases kogu oma käitumisega. Gootiaegsete esemete sale dekoratiivsus peegeldub selgesti kaasaegses rõvastuses.

Ja nii jätab ka tänapäeva inimene oma mugava rõvastuse, oma vaba ja sundimatu ülesastumisega vastava ilme oma ümbrusele; tema korteris on kindlasti mugav tugitool, mis on lihtne kõige oma ilu juures, ja milles ta võib veeta hetke oma puhkeajast

meeldiva lohakuse ja mõne kerge lektüüri. Teda ümbritsevad seinad on selgejoonelised, toonilt kooskõlas põranda, lae ja muude komponentidega. Aknad on avarad, laiad, võttes oma alla tihti terve seina ja andes nii ruumi taimedele, mille tõttu tuba võidab elurõõmsuse näol palju. Kaktus oma huvitavate geomeetriliste vormidega, või jälle mõni nõtke lehttaim pakuvad dekoratiivset pilti aknalaua või selleks eriti konstrueeritud alusel, mis ei sarnane üheski joones möödunud sa-

jandi abituile lillepostamentidele. Ja kui sama inimene väljub oma mugavasti sisustatud kodust, et kohtuda omasugustega kuskil klubis või mujal, siis on kaasaegses vaimus töötav arhitekt jälle teinud kõik, et teda ka sääli ümbritseks mugav ja otstarbekas miljö. Olgu see siis mõnes paremas hotellis, kus hall pakub talvel kodust mugavust küdeva kamina ja hästi läbimõeldud mööbliga, või jälle kinos, teatris, kohvikus jne.

Otstarbekohasus ja mugavus ühenduses iluga — see on juhtmõte moodsas arhitektuuris. On saadud üle tolmukogujatest kappidest, neid ehitades seina sisse mitmesuguseiks eriotstarbeiks. Seal on köögis nõudekapp; luge-mistoas leiab seinas ruumi terve raamatukogu ja — võõrastetoas on ehk oma kodune baargi.

Väga ja väga mitmekesised on võimalused, ruume maitsekalt ja otstarbekalt ehitada ja sisustada. Võtkem näiteks kas või valgustusprobleem: seni piirdus see peamiselt elektrivalgustusega, kui taheti öhtul ruume vastava meeolu kohaselt valgustada. Nüüd on aga vahepeal Jaapanis koolis käidud ja eriliste filter-aknakatetega on ka päeval saavutatud väga meeleolurikkad valgusnüansid. Ei ole sugugi vaja, et päeval halb ilm rikuks toasolija tuju: — üks käeliigutis, ja oma korteris on ikka vähemalt „ilus ilm“.

Eelpool on vaadatud asjale väga optimistlikult, on võidukat modernismi võetud tema heast küljest. Tõsi on, et sel alal on meistersaavutusi, kuid sellega pole

Tartu ärimehe
H. Hermanni
maja aiakülg
õitsvate sirelite
ja kastanitega

veel öeldud, et kõik selles vaimus toodetu seda on. Mitte igasugune moodne mööbel ei ole stiilne ja hästi läbikonstrueeritud, ja see ei käi mitte ainult mööbli, vaid ka ruumi kujundamise kohta üldse sisearhitektoonilisest seisukohast. Väga ettevaatlikult on suhtunud modernismi Inglismaa. Seega ei ole öeldud, et Inglismaa ei ole moodne. Vastuoksa, ta on mandri- rilt võtnud nii mõndagi, kuid ta on seda oma elamisstiili kohaselt omastanud, omaks asjaks teinud. Kuigi mandri modernism on teinud läbi ajaliselt küll lühikese, kuid siiski võrdlemisi põhjaliku arengu, hakates saama üle esialg- sest kalkusest ja vormide tooru-

Inglisstiilis
söögituba
„Massopro-
dukti“ mööbli-
vabrikust

Mööbel
hrra Koitmetša
ja dr. Porti
korteritest,
H. Rehesaare
tööstusest

sest, on ta inglasele liig ekstreem. Ka meil peaks rohkem omapära katsuma toota ruumide sisustuse alal ja esimesed katsed sel alal

on ainult tervitatavad. Siis võib loota, et saavutame midagi püsivamat kui seda väliseeskju lihtsal kopeerimisel saame.

Tasub tutvuneda

A.-s. „Massoproducti“
mööbli kvaliteediga.

Tallinn, S. Tartu 73
Telef. 308-76

Külastage meid!

J. Kärner, A. Kiviste
ja E. Roone Kärneri
45 a. sünnipäeval

„Tõusva rahva“ süünd

Hiljuti ilmus Jaan Kärnerilt esimene köide pikemast romaani-sarjast „Tõusev rahvas“. See romaan käsitleb 1905. a. sündmusi Tallinnas ning Põhja-Eestis sellise üksikasjalikkusega, mis on esmakordne eesti kirjanduses.

Et selgitada lugejale selle mitmeti uudse teose erilaadi, pöördusime kirjaniku poole mõninga usutleva küsimusega.

— Minu eriharrastuseks on ajalugu, algab Jaan Kärner. 1905. a. ärevad ajad on mind alati huvitanud, mille sündmusi käsitleva teose idee tekkis mul juba ammu. Muidugi ei saanud ma kohe, kui tekkis idee, asuda selle teostamisele. Enne oli tarvis teha eeltööd ja koguda vajalikke materjale. Heaks allikaks osutusid mulle Eestimaa rüütelkonna asutuste arhiivid, parun Dellingshauseni, parun Stackelbergi, von Rammi jt. rüütelk. tegelaste memuaarid. Samuti eesti meeste ja naiste mälestused, uurimused ja muud trükist ilmunud kirjutusi 1905. a. sündmustest. Mis aga kõige tähtsam, olen arhiivraamatukogudes peaaegu number numbrilt läbi vaadanud kõik tolleaegsed ajalehed, nii eesti- kui saksa- ja venekeelsed, niivõrd kui need on kättesaadavad. Nõnda oli mul võimalik kõiki tolleaegseid mõttevoole tundma õppida, niüütelda aja meeleoludesse „sisse elada“. Tegelikule romaani kirjutamisele võisin selle palju aega ja vaeva nõudnud ettevalmistustöö järele asuda alles möödunud aasta sügisel.

— Nii siis pretendeerib Teie romaan ajaloolise romaani nimele? pärimel.

— Seda just mitte, vastab kirjanik. — Nimetaksin „Tõusvat rahvast“ pigemini sotsiaalseks romaaniks kui ajalooliseks. Selles on ju küll olemas ajalooline sündmustik, kuid peaarõhk on asetatud just nende põhjuste valgustamisele, mis 1905. a. liikumise esile kutsusid. Minu arvates peituvad need põhjused just eesti rahva sotsiaalses ning majanduslikus olukorras. „Tõusev rahvas“ on sotsiaalne romaan, kus ei ole ühtegi peategelast selle sõna tavalises mõttes, vaid on vastamisi seatud kaks rahvast — eestlased ja sakslased. Selles sakslaste ja eestlaste vahelises võitluses peitubki romaani intriigi ning romaanis kujutatud isikuid tuleb

võtta kui sotsiaalseid tüüpe ja erikihtide eestvõitlejaid ning ideekandjaid.

— Olete nõnda romaanis haaranud laia sündmustiku ja käsitlete korraka väga mitmesuguseid voolusid tolleaegses ühiskonnas. Kas ei kannata selle all teose kompositsiooniline ühtlus? esitame kirjanikule kiusleva küsimuse.

— Puhtvormalistliku arvustusmeetodiga mõõtes, võib muidugi leida, et romaani esimesel kõitel puudub nõndanimetatud kompositsiooniline ühtlus. Kuid vaadatagu pisut sügavamale, ja siis osutub, et romaanis on olemas oma sisemine kompositsioon: iga järgmine sündmus on tingitud mõnest eelmisest, kasvab otseselt välja sellest. Sääraselt sündmuste paratamatule loogikale on rajatud minu romaani kompositsioon. Kui esimeses osas mõni sündmus vast näibki nagu juhuslik olevat, siis oodatagu ära järgmised kõited: küllap seal selgub, milleks see tarvilik oli. „Tõusva rahva“ esimene köide on ju alles vundament, millele konstrueerub järgnev ehitus, ja see alus peab olema laialdane, sest et kogu ehitus tahtlikult on kavatsatud sellisena. „Tõusev rahvas“ peab kujunema romaaniks tõusvat rahvast, mitte mõnest üksikust „kangelasest“.

— Aga need pikad kõnelused esimeses köites, mida mõned peavad kuivadeks ja igavateks? kiusame kirjaniku edasi.

— Tolleaegset avalikku võitlust eestlaste ja sakslaste vahel, lausub kirjanik — saatis kogu aeg võitlus sõnadega koosolekul ja ajakirjanduses. Ma ei saa aru, kuidas ma seda ideede võitlust muidu võiksin kujutada kui mitte üksikute mõttevoolude tüüpilisemate esindajate sõnalahingute kirjeldusega. Ega minult ometi nõuta, et ma ajalugu võltsima hakkaksin ja linnavolikogus ja maapäeval sekka mõne petseri guljånje lavastaksin? Endale siduvaks pidades ajaloolise tõepärasuse nõuet ei saanud ma romaani esimeses köites mitte sündmustest ette rutata ega sisulise põnevuse poolt üle pakkuda.

— Ja millal loodate romaani teise osa valmis saada?

— Oli kavatsus sel suvel endale pikemat puhkust lubada, mida tervise pärast hädasti vaja oleks. Kuid majanduslikel põhjustel ei taha puhkusest midagi välja tulla. Nii et tuleb jälle tööd tegema hakata. Ja kui midagi erakorralist ei juhtu, võin ehk „Tõusva rahva“ teise köite jõulukuks välja anda.

— Teie raamatu kohta on ka arvustus juba oma armisi avaldanud. Kuidas jääte nendega rahule? pärimel.

— Meie arvustus, lõpetab kirjanik jutujamisse — paraku, on viimasel ajal kujunenud puhtisiklikuks: sõber ülistab sõpra, vaenlane materdab vaenlast. Paremm ärgem sellest rääkigem. Jätkan oma tööd, nii nagu ma seda õigeks pean.

Richard Roht: VERIOJA MÕIS.
Romaan. Noor-Eesti Kirjastus, Tartus
1936. a. 282 lk.

Ekslik oleks Rohu „Verioja mõisa“ pidada ajalooliseks või olustikuromaaniks, kuigi autor teose esilehekülgedel väljendab: „See oli üheksateistkümmenda aastasaja viimasel veerandil...“ Mainitud daatumist algab romaani sündmustik ja lõpp ulatub tänapäeva ligemasse minevikku, nii et teoses ei leidu midagi arhiivilõhnalist, mis, muide, polekski kooskõlas Rohu viimase aja elava ja tugevasti elulähedase loominguga. Saades teavata pildi moonakate ja mõisarahva eluolust aegade vältel Verioja mõisas, on seda siiski liiga vähe põhjalikuks olus-

tiku-kujutuseks ja moonakate eluraskuste juures halisemiseks, nagu kunagi oli moes. Näib aga, et autor kõike muud, ümbrust, olusid ja inimesi on andnud vaid niipalju, kui seda on tarvis tausta loomiseks parun Felder-Sternbergi kujule. See eraku kalduvustega parun on ja jääb teose keskseks kujuks. Jäävad Verioja mõisa põllud, metsad, maad ja inimesed, kuid paruni surm on romaani lõpuks.

Ei saa jätta märkimata, et autorit on kandnud teatav sümpaatia selle esmakordselt eesti kirjanduses sellises ulatuses ja usutavuses esitatava „viimise mohikaanlase“ — paruni kuju vastu. See sümpaatia aga on ta-

M. Gorki †

Häimuädede teevituseks

Esmakordselt on Eesti naistel võimalus koos töötada soome ja ungari naistega, olgugi lühikese aja jookul: Tallinna Naisklubi korraldusel töötab Soome-Ugri kongressil eriline harrastusring, mis tegeleb nende sotsiaal- ja kultuurküsimustega, mis eeskätt naist huvitavad.

Soome naised on esimesed Euroopa naiste seas, kes juba 1906. a. said hääleõiguse. Selle tõttu on Soomes jõudsasti arenenud naiste osavõtt avalikust elust. Seal oli juba 1928. a. Minna Sillanpää tegutsemas sotsiaalministri abina. Soome ülikoolides töötab naisprofessoreid, on teada rida silmapaistvaid tegelasi sotsiaal- ja haridusalal, nagu Lucina Hagman, töökaitse inspektor Vera Hjelt, hiljuti surnud vangide eest hoolitseja Matilde Wrede, õdede kutse arendaja Sophie Mannerheim († 1928. a.), dr. Tekla Hultin, ilma Harnkari, kes on Soomet esindanud Rahvasteliidus.

Mitte vähemat huvi pakub meile Ungari naiste tegevus. Ungaris on väga palju poliitilisi raskusi, mis lahendust nõuavad, seal on ka naised pidanud kõrvale hoidma oma erinõudmisi ja töötama ainult üldse kasuks. Selletõttu hoolitsevad ungari naised rahva omapärase kunsti säilitamise ja arenemise eest ja sotsiaalse heaolu tõstmise eest.

Ungari rahvas on nagu meiegi põllu- ja karjapidaja rahvas. Naise töö ühises majapidamises maal on arvestatud sel teel, et ungari perekonnaõigus tunnustab naise õigust abielus soetatud varandusele. See põhimõte on mõjutanud ka meie uut perekonnaõigust.

Rida silmapaistvaid naisi töötab Ungaris oma kodumaa kasuks, eesotsas proua Magdalene Horthy'ga, kes on ungari rahvuse poolt samuti armastatud ja populaarne nagu regent ise; proua Lacolta Lukács töötab Punase Risti abipresidendina 1914. a. saadik ja on suutnud ühendada kõiki olemasolevaid organisatsioone: usklikke, kiriklikke ja eraorganisatsioone ühtlaseks jõuks vietsuste vastu võitlemiseks.

Noorematest tegelastest äratav tähelepanu Ida Boebuer, kes avaldanud rea huvitavaid kirjutisi ajaloo ja pedagoogika alalt.

Tänavune esimene ühine samm peaks kujunema aluseks edaspidisele koostööle ja kaasa aitama üksteise arusaamisele nende naiste vahel, kelle esiemad on kord olnud ühe Soome-Ugri algrahva liikmed.

Vera Poska-Grüntal

sakaalustatud sündmuste käigust ja ei häiri lugejat, pigem aitab ligemale tuua kuhu, mida seni tuntud vaid kui mingit tumedat sabakuues monstrumit, unustades, et selle katte all elab samane inimene kui teised, oma väärtuste, vigade, kirkede ja nõrkustega. Hästi on esitatud paruni tardunud konservatiivsus, mis ei taipa orje inimesteks muutva aegade käiku ja mis ei luba tänada, kui talle kingitakse mõisasüda.

Paruni vastukaaluks eestlaste hulgast on jällegi uudne kuhu meie kirjanduses — Ado Käärik, tüüpiline ärkasaja koolmeister, aadlik oma sisemiselt omadusilt, ideeline rahvuslane, kes esimesi samme astub eestluse äratamiseks, viletsa tasu eest õpetades lapsi viletsates ruumides ja uskudes oma kodumaa tulevikku

Teos oma ülesehituses haarab pikka aega ja mitmete keeruliste pöördepunktidega olustikku, milliste põhjalikul kujutamisel seda ähvardaks liigpaisu oht. Roht selles raamatus on osanud hoiduda liigliha, laialivalgumise ja asjatutest arutlustest, nii et teos on kõigiti nauditav ja väärtusteta ümmar, viies lugeja häirimatult kaasa kuni lõpuni, milline pole kunstlike võetega efektiline, vaid tõesti mõjuv ja sügavat kunstilist elamust pakkuv. Tundub, et autoril on oelda muljeid ja mõtteid, mis sügavasti läbi mõeldud — sellest omapärane rahu ja selgus nendes lehekülgedes.

Tõsisemad probleemid, eluvõitlus ainult mitte ühepäeva lühikeses ulatuses — see on hästikirjutatud raamatu sisu, mis teeb ta heaks lugemismaterjaliks, mitte kui mõne moeasja, vaid kui kunstiteose, mille iga on pikk.

V. Uibopuu

EESTI HÜPOTEEGIPANK

TARTUS, PROMENAADI 5. OMAS MAJAS

annab linnade ja alevite kinnisvaradele pikaajalist laenu pantlehtedes. Laenu võetakse aastas 6½% intresse ja 1% kustutusmaksu.

Laenu kustub automaatselt 33½ aastaga, teda võib aga igal ajal pantlehtedes tagasi maksta. Laenu antakse kivi- ja puu- elamutega kinnisvaradele kuni ⅔ ja puu- elamutega kinnisvaradele kuni ½ nende väärtusest panga hindamise järgi.

Eesti Hüpoteeqipanga pantlehed annavad aastas nimeshinnast 6% sissetulekut ja on heaks kapitali mahutamise vahendiks, olles kindlustatud kõigi panga varadega, laenuvõtjate kinnisvaradega ja nende solidaarse vastutusega, samuti ka kindlustusseltsidega sõlmitud erilepingutega. Naisse pantlehtedesse võib mahutada seltside, ühingute, haigekassade, vaeslaste, omavalitsuse ja muud kapitale ja neid pantlehti võetakse valitsusega tehtavate lepingute tagatiseks ja aktsiisi- ning tollimaksu kindlustuseks. Eesti Hüpoteeqipank on asutatud 1884. a. — 1. jaanuaril 1936. a. oli tema pantlehti ringkäigus üle 9 miljoni krooni väärtuses, kusjuures nende kindlustuseks panditud kinnisvarade väärtus oli panga hindamise järele üle 20 miljoni krooni ja 2 miljoni kuldrubla; tule vastu olid need kinnisvarad kindlustatud üle 26 miljoni krooni eest.

Rootsi viiulikunstnik dr. Karl Brückner asub Tartu elama

Dr. Karl Brückner sündis 5. mail 1893. a. Gothenburgis, Rootsis. Juba nelja-aastasena hakkas ta saama korrapäraselt viiuliõpetust oma isalt, kes samas linnas oli konservatooriumi direktoriks. Oma õppimises oli ta niivõrd edukas, et juba kuue-aastasena võis iseseisvalt kontserteerida.

Oma kontsertreiside vahel ta täiendas end muusikaliteratuuris ja filosoofias Leipzigi ja Müncheni ülikoolis. Tööga Corelli' õpilase Giovanni Mossi üle, mis oli täienduseks muusika ajaloole vana Itaalia viiulisonaadi alal, promoveeriti ta Müncheni ülikooli doktoriks.

1921. a. kutsuti ta Baadeni Karlsruhe konservatooriumi meistrklassi juhatajaks.

Kontsertreisudel on dr. Brückner läbistanud Saksamaa, Inglismaa, Skandinaavia, Soome ja Venemaa. Kõikjal on ta esinemised suure menu osaliseks saanud. Teda nimetatakse koos suurmeistrite-viilipedagoogidega nagu Flesch, Auer ja Ševčik. Sügisel Eestisse elama asudes esines dr. Karl Brückner eduka kontserdiga „Vanemuises“. Kunstnik kavatses Eestisse jääda viilipedagoogina, mis oleks meie noortele viuldajatele tervitavaks nähteks edasiõppimise mõttes.

Olen õnnelik, et omad majad

Johan Peep'i

juurest (Tartu, Promenaadi 2)
ostetud

värvidega

ülevärvida lasksin. Nüüd olen kindel, et värv on korralik ja vastupidav.

2 tähtsat iluravi vahendit

Delila kreem

eemaldab ja hoiab ära kortsude tekimise näonahal

Takema Kurgimahl

näonaha puhastusvahend, teeb naha siidpehmeks, eemaldab naha kesten-damise ja kõõmendamise.

Keemialaborat. „Takema“,
Tartus

Tartu Vesiravila Pikk t. 62/64. Tel. 34

Kliiniline ja ambulatoorne ravi

Ravitakse:

Närvihagusi — närvihalvatusi, närvipõletikke, närvivalu, närvinõrkust (neurasteeniat), narkomaaniat, sugulist jõuetust, unepuudust, närvilist sügelemist.

Ainevahetuse haigusi — podagrat, rasvumist, suhkrutõbe, kilpnäärme rikkeid.

Liigeste- ja lihaste haigusi — liigeste põletikke, jooksvahaigust (reumatismi).

Ravivahendid: pärmivedeliku-, süsihappe-, ekstrakti-, soola- jt. arstlikud vannid; Charcot' jt. dušid-rabapakkimised; kõrgustikupäike, diatermia, faradisatsioon, galvanisatsioon, jne.; masaaž. *Gymnacol*on: Darm-Bad soolteravimise aparaat — kõhukinnisuse, kõhupõletiku ja soolterikete puhul.

Asutis töötab aasta läbi. Prospektid saadetakse igale tellimusele.

Juhatus.

PÄRNU

SUPELASUTISE JUURES ON

UUS MOODNE HÜDRO-TERAPEUTILINE (VESIRAVI-) OSAKOND igasuguste dušidega, higistamiskastidega, mereveebasseiniga jne.

NIMETATUD OSAKONNAS RAVITAKSE:

närvi-, lihaste- ja kõlustereumatismi, liigendite kangesust, neuralgiaid, kroonilisi närvahaigusi, kroonilisi halvatusi, närvinõrkust (neurasthenia), funktsionaalseid närvahaigusi, neuroosi — eriti vasomotoorilist, ainetevahetuse haigusi, rasvust, naistehaigust, üldist nõrkust, ägedaid katarre jne. jne.

Olgu veel kord tähelepanu juhitud äärmiselt odavatele ravivõimalustele juunis ja augustis n. n. „paušaaltasu“ alusel!

Lähemaid teateid saab Pärnu supelinspektorilt.

Tartu Vesiravilast

10 aastat tagasi avati Tartus pärmivabriku juurde vesiravila. Vesiravila direktoriks on algusest peale dr. med. L. Puusepp ja tema abiks van. assist. dr. A. Schmalz. Vesiravila on täitnud tema peale pandud lootusi edukalt ja asjatundlikult. Asudes linnas, võivad haiged, kes seotud tööga, end koha peal kergemini ravida. Kuid haigeid voolab kokku mujaltki, sageli koguni välismaalt. Vesiravila töötab 2 osakonnaga: ambulatoorne ja kliiniline. Viimane töötab talve läbi ja omab seega paremuse kuurortide ees, kuna ta võimaldab alalise ravi.

Paljud, kes on kannatanud närviväsimuse, unepuuduse, peavalude, neurooside, lihaste, liigeste, ainevahetuse haiguste, rasvumise, verevaesuse, kõrge vererõhu, veresoonte lubjastuse, südamenõrkuse, neeruhaiguse, kroonilise kõhukinnisuse ja mittenakkavate nahahaiguste jt. all, on saanud 10 aasta kestel ravilast abi ja tervise. Ainevahetusehaiguste ravimine on aga üks kliiniku erialadest. — Ravilas arstitakse haigeid pärmivedeliku, süsihappe, soola, hapniku, vahu- ja ekstraktvannide, nahakompresside ja kunstlikkude väävlivannidega, aga ka lihtsalt veega ja duššidega.

Muidugi on ravilas ka kõrgustikupäike. Heade tulemustega tarvitatakse ka massaaži. Viimasel ajal on kliiniku sisseaadet täiendatud veel gymnacolum Dirmbad aparatuuriga, (soolte puhastamiseks), mis võimaldab veel põhjalikumalt ravida kõiksuguseid kõhurikkeid, sooltepõletikke jne.

Ravila kord, kabinetid ja arstimisvahendid seisavad täiesti ajanõuete kõrgusel ning asjatundlikud juhid on teinud kõik, et kindlustada asutisele head nime ja oma patsientidele kestvat tervist.

M. O.

TÄNAPÄEVA

1935. a. käike on veel saada talitusest hinnaga kr. 3.— broš. 400 lk. 500 pilti.

Kaunimad raamatud

Elmise numbriga lõppes „Tänapäeva“ raamatu kaante hindamise-võistlus. Vastuseid saabus toimetusele rohkesti, õige mitmeid isegi välismaalt.

Hääletamisel anti kõige rohkem hääli järgmistele raamatutele:

1. Mart Raud: Kirves ja kuu (F. Sannamehe kaas) — 248 häält.
2. K. A. Hindrey: Urmas ja Merike (E. Järve kaas) — 234 häält.
3. A. Mälk: Õitsev meri. (E. Kollomi kaas) — 213 häält.

Seega on need tunnustatud lugejate poolt kõige kaunimateks kaanteks võistlusest osavõtnud raamatute hulgas.

Auhindade jagamisel võistlusest osavõtjate vahel langesid väljapandud auhinnad järgmistele isikutele:

Kr. 30 eest raamatuid — J. Eessaar, Haljala p. ag.; kr. 20 eest raamatuid — K. Tilk, Tartu Elisabethi 15—6; kr. 15 eest raamatuid — P. Rummo, Leola 6-a, Viljandi; M. Aleksa — Tabina algkool; kr. 10 eest raamatuid — A. Arold, Leedimäe algkool, J. Vares, Lohusuu, T. Rummo, Viljandi Leola 6-a; kr. 8 eest raamatuid — A. Johanson, Tarvastu; A. Mälberg, Tartu, T. Kibar Väandras, H. Tänav, Antsla, Pärna tn. 32, K. Praakli, Rahivere; kr. 5 eest raamatuid — E. Mattiesen, Tartu Tähe 130, R. Joalt, Varsavi, A. Kangur, Tartu Puiestee 69-a, T. Krüner, Virtsjärve, A. Vardja, Meerpalu algkool, V. Paal, Tartu Puiestee 94, T. Kaljo, Paide Aedvilja 7, H. Jürmann, Kopli Bekkeri 4.

Auhinnad antakse välja võitjale O.-Ü. „Noor-Eesti Kirjastuse“ büroost, Tartu Gustav-Adolfi 8, ühe kuu jooksul. Kes soovib raamatuid kätte saada postiteel, sel tuleb saata raamatute saatekuludeks 25 senti.

Vastavalt võistlustingimustele saavad nägusamateks raamatuteks tunnustatud kaante joonistajad kunstnikud auhinnaks sama raamatu ilukõites.

SAABUVAKS SUVEHOOAJAKS

soovitame oma lugupeetud tarvitajaskonnale:

moodsaid kleidi-, mantli- ja voodririideid;

suures mustrite valikus trükkriideid;

parimaid kodumaa cottonsukki;

uudismustreis meeste sokke, spordi- ja ujumisetrikoosid,
interlokk trikoopesu, igasugu pitse ja paelu.

A.-S. OSKAR KILGAS

Vabrik Tallinn, Volta 3.

Toimetusele saadetud kirjandus:

Aino Kallas: „Tähdenlento“, teine täiendatud trükk.
„Otava“ kirjastus, Helsingis, 1935
Välis Eesti, nr. 1—6, 1936
ERK, nr. 1—3, 1936
Areng, nr. 4, 1936
Eesti Noorus, nr. 5, 1936
Teater, nr. 5, 1936
Looming, nr. 5, 1936
Kasvatus, nr. 5, 1936
Aed ja mesila, nr. 6, 1936
Eesti Kirjandus, nr. 5, 1936
Eesti Naine, nr. 6, 1936
Üliõpilasleht, nr. 6, 1936
Nädal Pildis, nr. 7—10, 1936
Vabadusmonument II. Soome abiväed Eesti Vabadussõjas. Toimet. Oskar Kurvits, kol.-ltm., Vabadussõja mäles. komit. v-anne, Tallinn, 1936

„Tänapäev“ ilmub üks kord kuus. Tellimishind aastas (12 nr.) kr. 3.60, poolaastas kr. 1.80, veerandaastas kr. —.90. Üksiknumber 35 s. Vastutav toimetaja E. ROONE. Väljaandja O.-Ü. „NOOR-EESTI KIRJASTUS“, Gustav-Adolfi 8, Tartu, tel. 2-66. Toimetuse ja kirjade aadress: „Tänapäev“, Tartu, Gustav-Adolfi 11, Postk. 76. Ilmus 27. juunil 1936. — Toimetuse kõnetunnid kl. 11—12 ja 3—4, telef. 14-29.

Tarvitamata jäänud käsikirju alal ei hoita. Käsikiri saadetakse tagasi siis, kui selleks on lisatud mark. Ilmub iga kuu esimestel päevadel.

Tartu näitus

4.—7. septembrini 1936. a.

Rutake aegsasti ülesandmisega.

Büroo : Näituse 31, tel. 101 (büroo), 26 (direktor)

Eesti Põllumeeste Selts, Tartus.

A.-S. TARTU PANK

ASUTATUD 1868. AASTAL
AKTSIAKAPITAL KR. 1.000.000.—

PEAPANK TALLINN, KINGA 1
OSAKOND TARTU, SUURTURG 20

TOIMETAB KÕIKI
PANGAOPERATSIOONE

VÄÄRTUSTE VALITSEMINE ●
PAKKIDE HOIUKAMBER ●
TERASLAEKAD ●

PANGA ÜHENDUS LONDONIS:
THE BRITISH OVERSEAS BANK LTD.

Hind 35 senti